

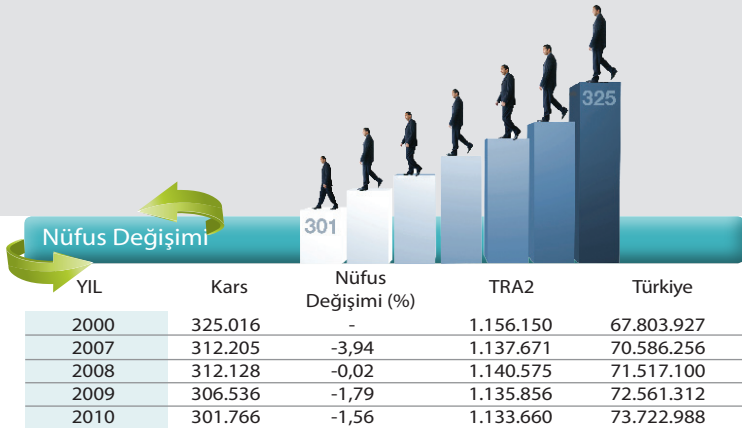
Kars

1. NÜFUS VE SOSYAL YAPI

1.1. Nüfus

İlçelere Göre Şehir ve Köy Nüfusu, 2010

	Toplam	Erkek	Kadın	İl/ilçe merkezleri	Belde/Köyler
Toplam	301.766	154.817	146.949	123.452	178.314
Merkez	108.064	55.372	52.692	73.826	34.238
Arpaçay	20.154	10.180	9.974	2.503	17.651
Diğor	26.174	13.451	12.723	2.647	23.527
Kağızman	48.792	24.584	24.208	17.114	31.678
Sarıkamış	49.480	26.033	23.447	17.860	31.620
Selim	24.627	12.535	12.092	4.781	19.846
Susuz	12.452	6.347	6.105	2.448	10.004
Akyaka	12.023	6.315	5.708	2.273	9.750

Şehirleşme Oranı

YIL	Şehir Nüfusu	Köy Nüfusu	Şehirleşme Oranı (%)
2000	142.145	182.871	43,73
2007	134.726	177.479	43,15
2008	130.625	181.503	41,85
2009	126.127	180.409	41,15
2010	123.452	178.314	40,91

Verilen Göç

SIRALAMA	İL	2008	İL	2009
1	İstanbul	4.088	İstanbul	4.582
2	Ankara	2.042	Ankara	1.987
3	İzmir	1.301	İzmir	1.199
4	Kocaeli	1.016	Kocaeli	856
5	Bursa	945	Bursa	658
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
	Toplam	16.934	Toplam	15.660

1.2. Sağlık

Kamu ve Özel Hastane Yatak Sayısı

YIL	Toplam		Kamu		Özel	
	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı
2004	5	363	5	363	-	-
2005	4	380	4	380	-	-
2006	4	385	4	385	-	-
2007	6	385	6	385	-	-

Sağlık Personeli Sayısı

YIL	Uzman hekim	Pratisyen hekim	Diş hekim	Sağlık memuru	Hemşire	Ebe
1995	38	130	18	98	216	248
1996	30	112	14	124	225	243
1997	34	110	20	155	281	267
1998	40	111	19	148	275	282
1999	43	140	18	143	257	284
2000	38	127	22	155	254	279
2001	34	113	24	136	219	253
2002	36	133	17	133	219	239
2003	47	123	11	136	211	228
2004	69	80	19	206	236	237
2005	78	98	24	188	226	221
2006	94	163	21	215	208	228

Onbin Kişiye Düşen Uzman Hekim Sayıları

YIL	Kars	TRA2	Türkiye
2000	1,17	0,94	5,61
2009	3,91	3,04	7,96*

Kaynak:TÜİK,Bölgesel istatistikler

*2008 yılına ait değerlerdir.

İlçelere Göre Yeşil Kartlı Kişi Sayısı, 2010

	Yeşil Kartlı Kişi Sayısı	Nüfusaoranı(%)
Toplam	116.963	38,16
Arpaçay	7.477	36,58
Digor	12.097	45,46
Kağızman	25.183	51,62
Merkez	30.760	27,58
Sarıkamış	21.754	44,02
Selim	11.136	44,77
Susuz	5.227	40,94
Akyaka	3.329	27,44

Kaynak: http://ykart.saglik.gov.tr:8888/ykbs/ykbs_ilceaktif.jsp

1.3. Kültür

Tescilli Yapıların Sayısı, 2009

	Sivil Mimarlık Örneği	Dinsel Yapılar	Kültürel Yapılar	İdari Yapılar	Endüstriyel ve Ticari Yapılar	Anıt ve Abideler
Kars	243	55	56	44	14	2
TRA2	260	91	77	50	14	6

	Doğal Yapılar	Askeri Yapılar	Mezarlıklar	Şehitlikler	Kalıntılar	Toplam
Kars	5	52	10	17	6	504
TRA2	5	95	56	40	16	710

Kaynak: TC Kültür ve Turizm Bakanlığı resmi sitesi

1.4. Eğitim

Nüfusun Eğitim Durumu (%), 2009

DURUM	Kars	TRA2	Türkiye
Okuma yazma bilmeyen	15,43	20,01	9,18
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	10,54	15,83	6,37
İlkokul mezunu	31,80	27,51	36,62
İlköğretim /Ortaokul mezunu	19,87	17,86	18,03
Lise veya dengi okul mezunu	16,91	14,41	20,52
Yüksekokul veya fakülte mezunu	5,09	4,10	8,54
İlköğretim Okullaşma Oranı	93,48	95,28	96,50
Ortaöğretim Okullaşma Oranı	33,88	39,52	58,52

15 Yaş Üstü Kadın ve Erkeklerin Eğitim Durumu (%), 2009

	Kars		TRA2		Türkiye	
	E	K	E	K	E	K
Okuma yazma bilmeyen	5,65	26,18	8,70	32,51	3,65	14,71
Okumayazmabilen fakat bir okul bitirmeyen	9,04	12,29	14,54	17,46	5,12	7,64
İlkokul mezunu	33,05	29,27	29,97	23,59	35,42	37,37
İlköğretim mezunu	18,25	13,58	17,81	12,15	13,75	11,56
Ortaokul veya dengi okul mezunu	5,46	2,57	4,04	1,79	7,06	3,92
Lise veya dengi okul mezunu	21,80	11,88	19,32	9,39	23,99	17,21
Yüksekokul veya fakülte mezunu	6,30	3,92	5,26	2,95	10,15	7,04
Yüksek lisans mezunu	0,30	0,21	0,28	0,14	0,67	0,45
Doktora mezunu	0,13	0,11	0,08	0,03	0,19	0,11

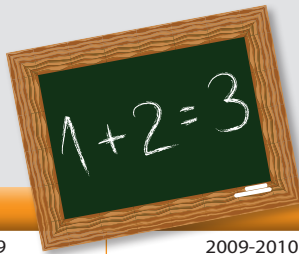
Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları, 2008-2009

	İlköğretim	Ortaöğretim (Genel)	Ortaöğretim (Meslek/Teknik)
Kars	23	30	20
TRA2	28	30	22
Türkiye	24	21	18

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

İlköğretim Öğrenci Sayıları

	2008-2009			2009-2010		
	Toplam	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız
Toplam	53.242	27.694	25.548	46.307	23.837	22.470
Merkez	17.186	8.929	8.257	16.217	8.411	7.806
Akyaka	2.026	1.076	950	1.816	939	877
Arpaçay	3.210	1.650	1.560	2.206	1.147	1.059
Diğor	5.611	2.922	2.689	5.352	2.728	2.624
Kağızman	9.494	4.919	4.575	8.439	4.283	4.156
Sarıkamış	9.343	4.936	4.407	7.898	4.080	3.818
Selim	4.338	2.197	2.141	3.351	1.719	1.632
Susuz	2.034	1.065	969	1.028	530	498

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı

Kafkas Üniversitesi Fakülteleri

Birim	Adet
Eğitim Fakültesi	1
Fen-Edebiyat Fakültesi	1
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	1
Tıp Fakültesi	1
Veterinerlik Fakültesi	1
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	1
Devlet Konservatuarı	1
Meslek Yüksekokulu	4
Sağlık Yüksekokulu	2
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	1
Sosyal Bilimler Enstitüsü	1
Fen Bilimleri Enstitüsü	1
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	1
Araştırma ve Uygulama Merkezi	8

Kafkas Üniversitesi Akademik Personel Dağılımı

Unvan	Kars	TRA2
Prof.Dr.	41	55
Doç.Dr.	30	38
Yrd.Doç.Dr.	116	211
Öğr.Gör.	76	172
Arş.Gör.	184	367
Okutman	46	70
Uzman	14	17
Toplam	507	930

Kafkas Üniversitesi Öğrenci Dağılımı

Birimi	K	E	K	E	TOPLAM
	NORMAL ÖĞR.		İKİNCİ ÖĞR.		
Veteriner Fakültesi	66	495	0	0	561
Fen-Edebiyat Fakültesi	754	881	270	374	2279
Eğitim Fakültesi	446	567	273	462	1748
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	327	508	280	492	1607
Tıp Fakültesi	51	91	0	0	142
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	0	0	0	0	0
Devlet Konservatuvarı	25	46	0	0	71
Kars Sağlık Yüksekokulu	454	342	0	0	796
Sarıkamış Beden Eğitimi Spor Y.O.	154	255	40	57	506
Yabancı Diller Yüksekokulu	0	0	0	0	0
Toplam	2277	3185	863	1385	7710
	YÜKSEKLİSANS		DOKTORA		
Fen Bilimleri Enstitüsü	28	57	17	13	115
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	20	36	20	32	108
Sosyal Bilimler Enstitüsü	160	77	1	3	241
Toplam	208	170	38	48	464
GENEL TOPLAM	2485	3355	901	1433	8174

Kaynak: Kafkas Üniversitesi Rektörlüğü, Ocak 2011

1.5. Çevre

Jeotermal Kaynakları

Kaynak Adı	Açıklama
Akyaka Kaplıcaları	Akyaka ilçe merkezini yaklaşık 1 km karda doğusunda yeralan kaplıca ya da ita çik havahavuzları mevcuttur. Kaplıca yaz aylarında ise balneoloji* amacıyla kullanılmaktadır.
Kağızman Kaplıcaları	Kars Kağızman yolu üzerinde, il merkezine 65 km uzaklıkta bulunan Morpet Boğazı'ndaki içmesuyu, hazımsızlığa çoki yi gelmektedir. Ayrıca Kötek kaplıcaları da cilt hastalıkları ve romatizmal Ağrılarda etkili olup, suyu oldukça sıcaktır.
Karaurganlı İçmesi	Suyumiderahatsızlıklarında tedavisinde kullanılan Karaurganlı İçmesi, Sarıkamış ilçesinde yer almaktadır.
Çermik	Susuz ilçesinde yeralan Çermik'in suyu romatizma hastalıklarının tedavisinde kullanılmaktadır.
Köyü Kaplıcası	Bu kaplıca da yaşayan balıkların sayısının riol olupartmamaktadır. Kaplıca suyunun romatizmal hastalıklara iyi geldiği söylenmektedir.

(*) Balneoloji: Toprak, su (deniz) ve iklim kaynaklı doğa liyileştirici etkenlerini inceleyen bilim dalıdır.

Depremler

Tarih	Yer	Büyük lüğü	Ölü	Yaralı	Ağır hasarlı	Derinlik (km)	Şiddeti (MSK)
22.10.1926	Kars	5,7	355	-	1100	10	VIII
23.03.1936	Digor	6,2	200	-	1300	60	-
23.03.1936	Kars-Kötek	4,5	-	-	100	30	-
25.03.1975	Kars-Susuz	5,1	2	26	762	25	VIII
30.10.1983	Erzurum-Kars	6,8	1155	1142	3241	16	VIII
07.12.1988	Kars-Akyaka	6,9	4	11	546	5	-

- İl ve ilçeler intamamı 2. Derece deprem kuşağında bulunmaktadır.

Kaynak: Kars İl Çevre Durum Raporu, 2009

2. EKONOMİK YAPI

2.1. Hayvancılık

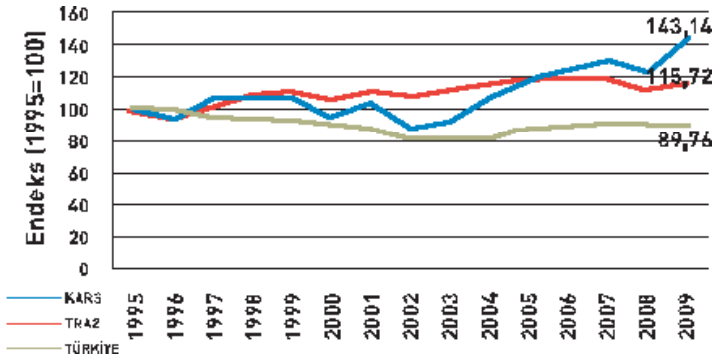

Büyükbaş Hayvan Varlığı

YIL	Kars	TRA2	Türkiye
1995	281.520	816.650	12.044.000
1996	267.770	766.730	12.121.000
1997	301.320	830.140	11.379.000
1998	301.560	889.220	11.207.000
1999	303.380	906.630	11.219.000
2000	269.560	871.040	10.907.000
2001	292.470	908.460	10.686.000
2002	247.959	891.964	9.924.575
2003	258.511	921.094	9.901.458
2004	303.470	947.273	10.173.246
2005	333.689	967.245	10.631.405
2006	353.277	984.557	10.971.880
2007	365.387	965.609	11.121.458
2008	346.408	915.781	10.946.239
2009	402.967	945.011	10.811.165

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

Kars, TRA2 ve Türkiye büyükbaş hayvan sayıları endeksi

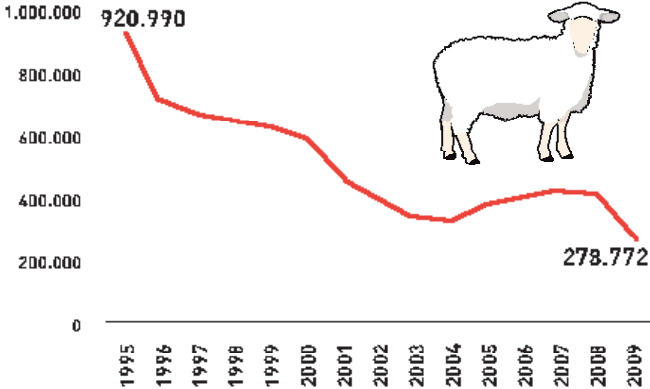

Küçükbaş Hayvan Varlığı

YIL	Kars	TRA2	Türkiye
1995	920.990	2.919.470	42.902.000
1996	710.980	2.703.500	42.023.000
1997	669.670	2.709.300	38.614.000
1998	647.610	2.928.130	37.492.000
1999	625.910	3.036.680	38.030.000
2000	592.710	2.973.080	35.693.000
2001	461.490	2.811.640	33.994.000
2002	390.166	2.739.674	31.953.800
2003	334.120	2.707.991	32.203.214
2004	323.672	2.602.388	31.811.092
2005	389.720	2.488.406	31.821.789
2006	402.692	2.391.064	32.260.206
2007	423.745	2.348.588	31.748.651
2008	419.625	2.093.797	29.568.152
2009	278.772	1.772.484	26.877.793

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

Küçükbaş hayvan varlığı, 1995-2009

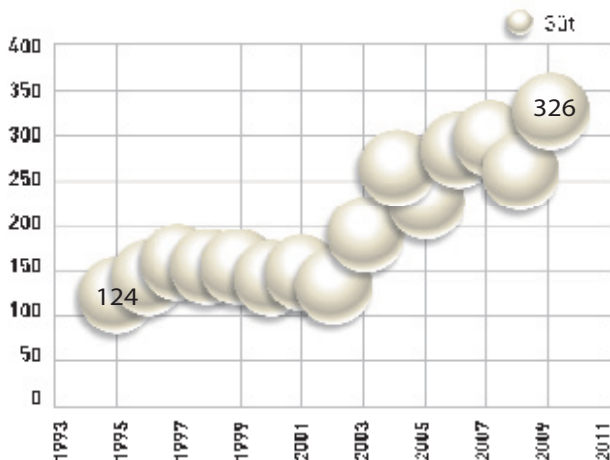

Süt Üretimi

YIL	TOPLAM SÜT (ton)	İneksütü (ton)	Manda sütü(ton)	Koyun sütü(ton)	Keçi sütü (ton)
1995	123.667	107.168	175	15.274	1.050
1996	142.865	128.563	135	13.580	587
1997	159.437	145.938	101	12.831	567
1998	154.652	141.379	106	12.548	619
1999	154.561	141.547	109	12.302	603
2000	142.625	130.417	97	11.468	643
2001	147.759	138.041	78	9.022	618
2002	134.857	128.069	69	6.000	719
2003	190.120	181.811	78	7.125	1.106
2004	266.201	259.242	65	5.768	1.126
2005	230.004	220.769	65	7.899	1.271
2006	284.119	273.091	-	10.131	897
2007	296.018	284.522	-	10.544	952
2008	257.616	246.391	-	10.544	681
2009	325.587	318.737	-	6.283	567

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

Süt Üretimi, 1995-2009 (bin ton)

TÜRKİYE'DEKİ KAŞAR PEYNİRİ İMALÂTÇILARI

Kars ilinde 63 adet kaşar peyniri imalatçısı bulunmaktadır.

TÜRKİYE'DEKİ TEREYAĞI İMALÂTÇILARI

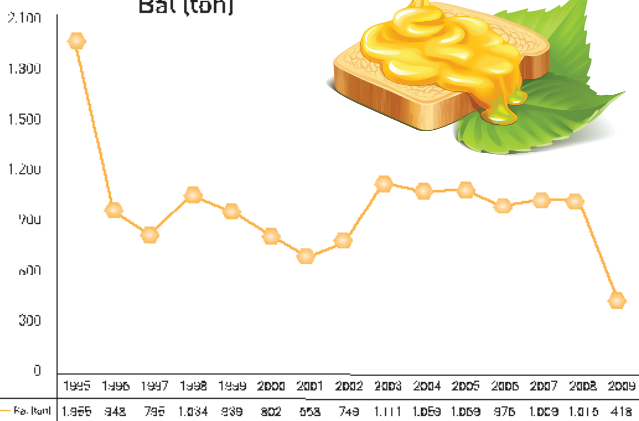

Kars ilinde 65 adet tereyağı imalatçısı bulunmaktadır.

Kaynak: TOBB Sanayi Veritabanı, 2010

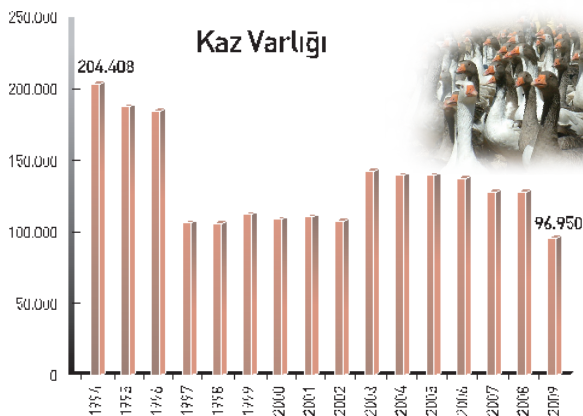
Bal Üretimi

Bal (ton)

Kaynak:TÜİK,Bölgeselstatistikler

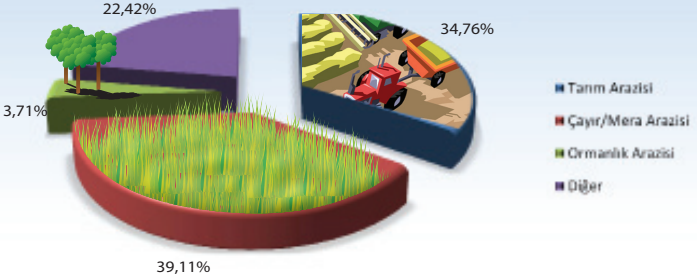
Kaz Varlığı

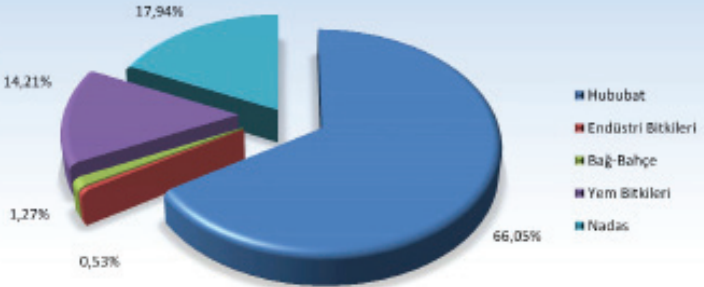
Kaynak:TÜİK,Bölgeselstatistikler

2.2. Tarım

Arazi Yapısı Dağılımı

Tarımsal Durum

Kaynak: Kars İl Tarım Müdürlüğü web sitesi, 2011 (14.01.2011)

Tarım Alanları Varlığı

	Toplam Alan (Dekar)	Ekilen Tarla Alanı (Dekar)	Nadas Alanı (Dekar)	Sebze Bahçeleri Alanı (Dekar)	Meyve Alanı (Dekar)
2005	3.410.000	2.501.410	900.000	1.800	6.790
2006	3.358.749	2.607.860	742.302	1.798	6.789
2007	2.901.351	2.280.820	614.000	0	6.531
2008	3.080.837	2.497.813	573.655	0	9.369
2009	2.442.962	2.045.671	389.200	0	8.091

Kaynak: TÜİK, Tarım İstatistikleri

2.3. Millî Gelir

Kişi Başına Gayrisafi Yurtiçi Hasıla, 2001

	GSYİH Göstergeleri (ABD Doları)	Bölge /Türkiye (%)
Kars	886	41
TRA2	730	34
Türkiye	2.146	100

Kişi Başına Gayrisafi Katma Değer

YILLAR Bölge	2004	2005	2006
TRA2	2.089	2.543	2.684
Türkiye	5.102	6.185	6.684

Kaynak: TÜİK, Karşılaştırmalı Bölgesel İstatistikler, Ulusal Hesaplar

2.4. Dış Ticaret

İhracatın Yıllara Göre Dağılımı (Milyon ABD Doları)

YIL	Kars	TRA2	Türkiye
2002	0,8	26	36.059
2003	2,4	37	47.253
2004	3,3	60	63.167
2005	2,7	73	73.476
2006	1,9	83	85.535
2007	57,4	154	107.272
2008	0,3	139	132.027
2009	0,2	126	132.027
2010*	0,1	1504	92.709

* 2010 yılına ait veriler Ekim ayına kadar hesaplanmıştır.

İhracatçı Firma Sayısı

	2001	2009	2001-2009 Değişim Oranı (%)
Kars	6	5	-16,67
TRA2	108	137	26,85
Türkiye	28.909	48.143	66,53

Kaynak: DTM - İllere Göre İhracat İstatistikleri

2.5. İş İstatistikleri

Sektörlerin Bölgesel Gayrisafi Katma Değer İçindeki % Payı

YIL	TRA2			Türkiye		
	Tarım	Sanayi	Hizmet	Tarım	Sanayi	Hizmet
2004	34,5	11,9	53,7	10,7	28	61,3
2006	27,9	14	58	9,4	28,2	62,4

Kaynak: TÜİK, Karşılaştırmalı Bölgesel İstatistikler, Ulusal Hesaplar

Kamu Yatırımları Sektörel Dağılımı (Bin TL), 2009

Bölge	Tarım	Madencilik	İmalat	Ulaştırma-Haberleşme	Turizm
Kars	11.249	534	0	5.494	80
TRA2	42.490	1.343	50	25.735	160
Türkiye	3.049.354	931.000	301.790	8.590.658	148.768

Bölge	Konut	Eğitim	Sağlık	Diğer Kamu Hizmetleri	Toplam
Kars	200	22.669	16.000	5.564	61.790
TRA2	13.034	74.371	22.000	20.388	200.021
Türkiye	137.762	3.467.719	1.745.777	6.270.750	27.458.727

Kaynak:DPT-KamuYatırımları-Veri ve Analizler-IIİBazındaYatırımlar

İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayıları, 2008

Bölge	İmalat	Toptan perakende ve ticaret	Otel, lokanta ve kahvehane	Ulaştırma, depolama ve haberleşme	Diğer faaliyetler
Kars	579	4.396	859	2.617	1.431
TRA2	1.837	13.887	2.626	10.398	3.853
Türkiye	446.393	1.391.995	284.905	607.033	521.282

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı, www.gib.gov.tr

Kredilerin İllere ve Bölgelere Göre Dağılımı (Milyon ABD Doları)

Bölge	2002			2009		
	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam
Kars	7,3	10,8	18,1	57,6	191,2	248,8
TRA2	11,6	20,1	31,8	134,9	513,4	648,3
Türkiye	3.435	28.661,8	32.097,4	17.471,6	237.624,7	255.096,3

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Sitesi - Banka ve Sektör Bilgileri, İstatistikî Raporlar

2.6. İller Arası Rekabetçilik Endeksi

Genel Endeksteki Sırası	67
Endeks Değeri	11,22
Beşeri Sermaye ve Yaşam Kalitesi Endeksi Sıralaması	75
Markalaşma Becerisi ve Yenilikçilik Endeksi Sıralaması	69
Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Endeksi Sıralaması	69
Erişilebilirlik Endeksi Sıralaması	46

Genel Endeksteki Sırası		
SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde Genel Endeks Bazında Sırası
1	İstanbul	84,04
2	Ankara	48,58
3	İzmir	42,23
4	Kocaeli	36,24
5	Bursa	35,61
⋮	⋮	⋮
67	Kars	11,22

Beşeri Sermaye ve Yaşam Kalitesi Endeksi Sıralaması

SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde Beşeri Sermaye ve Yaşam Kalitesi Alt Endeksi Bazında Sırası
1	Ankara	66,88
2	İstanbul	61,19
3	Eskişehir	47,19
4	İzmir	40,24
5	Antalya	33,69
⋮	⋮	⋮
75	Kars	6,83

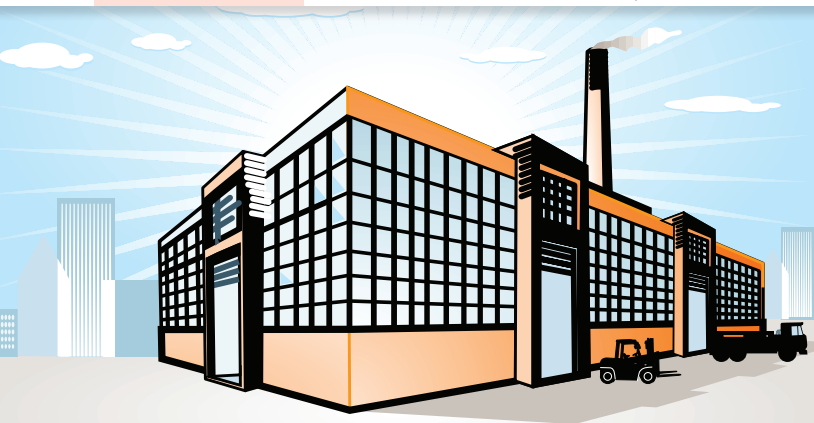

Markalaşma Becerisi ve Yenilikçilik Endeksi Sıralaması

SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde MarkalaşmaBecerisiYenilikçilik Alt Endeksi Bazında Sırası
1	İstanbul	100
2	Ankara	25,5266
3	Bursa	21,8101
4	Konya	16,4497
5	Kayseri	16,3068
⋮	⋮	⋮
69	Kars	0,0217

Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Endeksi Sıralaması

SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Alt Endeksi Bazında Sırası
1	İstanbul	87,62
2	İzmir	38,99
3	Ankara	36,32
4	Kocaeli	34,21
5	Bursa	29,44
⋮	⋮	⋮
69	Kars	5,71

Erişilebilirlik Endeksi Sıralaması

SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Alt Endeksi Bazında Sırası
1	İstanbul	87,33
2	İzmir	78,39
3	Tekirdağ	75,90
4	Kocaeli	68,56
5	Ankara	65,58
⋮	⋮	⋮
46	Kars	32,32

Kaynak: URAK; İller Arası Rekabet Endeksi, 2008-2009

2.7. Vergi İstatistikleri

Beyanname Sayısı ve Tahakkuk Eden Gelir Vergisi (Bin TL)

BÖLGE		2007	2008	2009	2007-2009 Değişim Oranı (%)
Kars	Beyanname Sayısı	3.131	3.185	3.179	1,5
	Tahakkuk Eden Gelir Vergisi	5.131	5.672	5.968	16,3
TRA2	Beyanname Sayısı	9.906	10.214	10.743	8,4
	Tahakkuk Eden Gelir Vergisi	12.514	12.828	13.990	11,8
Türkiye	Beyanname Sayısı	1.628.370	1.659.448	1.677.499	3,0
	Tahakkuk Eden Gelir Vergisi	4.246.951	4.750.352	5.080.998	19,6

Beyanname Sayısı ve Tahakkuk Eden Kurumlar Vergisi (Bin TL)

BÖLGE		2007	2008	2009	2007-2009 Değişim Oranı (%)
Kars	Beyanname Sayısı	569	40.469	615	8,1
	Tahakkuk Eden Kurumlar Vergisi	6.613	806.760	5.896	-10,9
TRA2	Beyanname Sayısı	1.953	811.437	2.209	13,1
	Tahakkuk Eden Kurumlar Vergisi	8.340	41.988	8.572	2,8
Türkiye	Beyanname Sayısı	542.296	559.914	572.149	5,5
	Tahakkuk Eden Kurumlar Vergisi	16.371.107	16.978.548	22.274.157	36,1

Kaynak: www.maliye.gov.tr

2.8. Turizm

Kaynak: Karslı Valiliği resmisiyesi, 2010

Sit Alanları ve Tescilli Taşınmazlar

BULUNDUĞU YER	ADET
Kars Şehir Merkezi	203
Anı Ören Yeri	22
Akyaka İlçesi	2
Digor İlçesi	5
Kağızman İlçesi	5
Sarıkamış İlçesi	38
Susuz İlçesi	6
TOPLAM	281

Kaynak: Kars İli Çevre Durum Raporu, 2009

Konaklama Tesis Sayıları

BÖLGE	Turistik Belgeli Tesis Sayısı	Belediye Belgeli Tesis Sayısı	Turistik Belgeli Tesislerin Yatak Kap.	Belediye Belgeli Tesislerin Yatak Kap.
Kars	9	4	1.192	144
TRA2	23	59	2.568	2.673

Kaynak: İl Turizm Müdürlüğü, 2009

Konaklama Tesislerinde Tesise Geliş ve Geceleme Sayısı

YIL	TESİSE GELİŞ			GECELEME		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2003	5.478	49.163	54.641	5.511	50.803	56.314
2008	6.875	38.196	44.981	9.338	63.151	72.489

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı

Turistik Değerler

ADI

AÇIKLAMA

M.S.1153 yılında Selçuklulara bağlı Saltuklu Sultanı Melik İzzeddin'in emriyle Veziri Firuz Akay tarafından yaptırılmıştır. Kenti çevreleyen dış kalesurları da 12.yüzyıldan inşa edilmeyle başlamış 1386 tarihinde Timur tarafından yıkılan kale 1579 yılında Osmanlı Padişahı III. Murat'ın fermanı ile Kars'agelen Lala Mustafa Paşa tarafından kale ve dış cepheleri yeniden yaptırılmıştır. 1616 ve 1636 yıllarında 2 defa onarımdan geçmiş, şehir merkezine bazilerler eklenmiştir. Kaynaklara göre Merkez kaledişindasurlar 27.000 metre uzunluğunda olup, 220 burçtan meydana gelmiştir. Kars Kalesi içerisinde 12.yüzyıldan kalma Celal Baba Türbesi, Askeri Koğuşlar, Tarlalar, Cephanelik ve bir adet Mescit yer almaktadır. Sitaları olarak bilenen Kars Kalesi Kentten bakıldığında etkiyle bir görünümüne sahiptir.

Yazıtlara ve tarihçilere göre kilisenin temelleri Bagratlı Kralı III. Sembat tarafından M.S.990 yılında atılmış ancak Kral Sembat öldükten sonra kiliseyi işikralıçe KATRANİDE tarafından 1001 yılında bitirilmiştir. Kilisenin mimariyi 10 yüzyıldan İstanbul Ayasofya Kilisesinin tımaratını yapan TIRİDAT ustadır. Katedral 1064 yılında Sultan Alparslan'ın An'ı yifetmesinden sonra camiye çevrilmiş ve ilk fetih namazı kılınmıştır. Busebeple Büyük Katedrale Fetih Camii'de denilmektedir.

Turistik Değerler, devamı

ADI

AÇIKLAMA

Anadolu'ya İpek Yolu üzerinden girişte ilk konaklama merkezi olduğu ve aynı zamanda bir ticaret merkezidir. Antik kent in zenginliği de buradan gelmektedir. Ören yerinin eneski tarihi M.Ö. 5000 yıllarına kadar uzanmaktadır. Tarih öncesi dönemde ören yerindeki yerleşim bostanlar deresi olarak bilinen vadideki volkanik oluşumla mağaralardan oluşmuştur. Bugünkü ören yerini oluşturan iç kale M.S. 4. yüzyılda Kars Şehrine ismini veren Karsaklılar tarafından yaptırılmıştır. Ören yerinin dış cepheleri Bagratlı Kralı Aşot tarafından M.S. 964 yılında yaptırılmaya başlanmış daha sonra Kral III. Sembat 978 yılında 2. takviye sursistemi yaptırmış 1064 yılında Selçuklu Sultanı Alparslan'ın Ani'yi fetih etmesinden sonra anı beyi olan Ebul Menueh tarafından 1064-1072 arasında 3. sursistemi yaptırmıştır. Kurulduğu arazi üzerine uyum sağlamak amacıyla üçgenimsi bir şekilde inşa edilen surların yedi giriş kapısı mevcuttur. Bu kapıların en önemlileri Aslanlı Kapı, Kars Kapısı, Sarnıçlı Kapıdır. Şehrin surları uzun kuşatmalar dayanaklı hale getirmek için surlar arasına yapılandırmak üzere inşa edilmiştir. Arazinin eğimine göre yer yer beş metre yüksekliğe kadar oluşmuş surların dış cephelerinde Haç Motifleri, Aslan ve yılan kabartmalı rölyefler, çin işlemleri mevcuttur. Ören yerinin ana giriş kapısı olan aslanlı kapı iki büyük giriş kapısından oluşmaktadır. Aslanlı kapının bulunduğu surların doğu yanındaki burç üzerinde Selçuklu Sultanı Alparslan'ın şehri 1064 yılında fetih etmesini belirgeleyen dört satırlık Kufi İslami Kitabe mevcuttur.

Sarıkamış Kayak Merkezi Kars havaalanına 50 km. uzaklıktadır. Sarıkamış Kayak Merkezi'nin önemli özellikleri arasında sarıçam ormanları ve bölgeye yağın karıncısı bulunmaktadır. Kayak sporu için oldukça elverişli olan kristal kar Sarıkamış dışında sadece Şişli'nin Alp Dağları'nda bulunmaktadır. Sarıkamış Kayak Merkezi'nde kayak pistlerinde çeşitli tesisler, kayak ekipmanları, kayakçıların karşılaştıkları zorluklara karşı da korunaklıdır.

Kaynak: Kars İli Valiliği resmi sitesi, 2010

2.9. Ulaştırma

Motorlu Taşıt Sayısı

Yıllar	Otomobil	Minibüs	Otobüs	Kamyonet	Kamyon	Motosiklet	Traktör
2001	6.152	1.299	505	915	1.138	641	7.781
2002	6.234	1.358	516	931	1.188	644	7.862
2003	6.219	1.442	531	1.090	1.308	646	8.213
2004	5.795	1.230	320	1.522	1.568	330	9.080
2005	6.151	1.346	318	1.852	1.638	350	9.929
2006	6.494	1.478	325	2.200	1.673	516	10.721
2007	6.788	1.490	339	2.519	1.694	641	11.364
2008	7.100	1.527	347	2.801	1.749	755	11.832
2009	7.469	1.556	367	3.390	1.782	882	12.071
2010	8.166	1.603	378	4.277	1.828	910	12.846

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler (2010 verilerine Aralık ayı dâhil değildir.)

Ağrı

Ağrı

1. NÜFUS VE SOSYAL YAPI

1.1. Nüfus

İlçelere Göre Şehir ve Köy Nüfusu, 2010

	Toplam	Erkek	Kadın	İl/ilçe merkezleri	Belde/Köyler
Toplam	542.022	280.518	261.504	275.785	266.237
Merkez	137.852	71.418	66.434	99.336	38.516
Diyadin	45.825	23.602	22.223	19.484	26.341
Doğubayazıt	115.354	59.999	55.355	69.447	45.907
Eleşkirt	39.409	20.199	19.210	10.422	28.987
Hamur	22.149	11.317	10.832	3.098	19.051
Patnos	123.621	64.452	59.169	60.616	63.005
Taşlıçay	23.000	11.731	11.269	6.212	16.788
Tutak	34.812	17.800	17.012	7.170	27.642

Nüfus Değişimi

529

542

YIL	Ağrı	Nüfus Değişimi (%)	TRA2	Türkiye
2000	528.744	-	1.156.150	67.803.927
2007	530.879	0,40	1.137.671	70.586.256
2008	532.180	0,25	1.140.575	71.517.100
2009	537.665	1,03	1.135.856	72.561.312
2010	542.022	0,81	1.133.660	73.722.988

Şehirleşme Oranı

YIL	Şehir Nüfusu	Köy Nüfusu	Şehirleşme Oranı (%)
2000	252.309	276.435	47,72
2007	282.361	248.518	53,19
2008	265.714	266.466	49,93
2009	269.147	268.518	50,06
2010	275.785	266.237	50,88

Verilen Göç

SIRALAMA	İL	2008	İL	2009
1	İstanbul	7.105	İstanbul	6.237
2	Ankara	2.078	İzmir	2.072
3	İzmir	2.046	Ankara	1.623
4	Bursa	1.611	Van	1.126
5	Kocaeli	1.242	Kocaeli	991
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
	Toplam	27.036	Toplam	22.613

1.2. Sağlık

Kamu ve Özel Hastane Yatak Sayısı

YIL	Toplam		Kamu		Özel	
	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı
2004	8	292	8	292	-	-
2005	8	455	8	455	-	-
2006	9	484	8	455	1	29
2007	9	484	8	455	1	29

Sağlık Personeli Sayısı

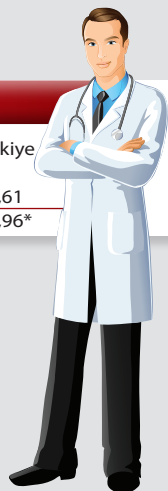
YIL	Uzman hekim	Pratisyen hekim	Diş hekim	Sağlık memuru	Hemşire	Ebe
1995	29	108	13	113	197	158
1996	26	106	8	161	144	148
1997	23	122	9	163	231	133
1998	21	96	10	145	235	139
1999	41	125	11	145	224	159
2000	26	100	16	145	202	160
2001	38	94	10	105	178	154
2002	39	108	25	128	178	133
2003	50	99	32	134	173	109
2004	52	87	36	248	272	170
2005	76	110	21	288	276	170
2006	158	284	16	356	293	175

Onbin Kişiyeye Düşen Uzman Hekim Sayıları

YIL	Ağrı	TRA2	Türkiye
2000	0,49	0,94	5,61
2009	2,31	3,04	7,96*

*2008 yılına ait değerdir.

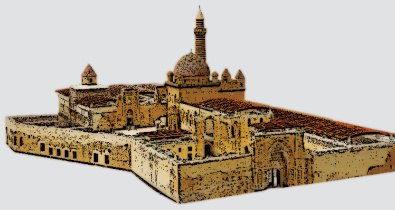
Kaynak:TÜİK,Bölgesel İstatistikler

İlçelere Göre Yeşil Kartlı Kişi Sayısı, 2010

	Yeşil Kartlı Kişi Sayısı	Nüfusaoranı(%)
Toplam	313.181	58,25
Merkez	59.587	43,02
Diyadin	38.461	83,70
Doğubayazıt	60.700	54,37
Eleşkirt	22.460	57,18
Hamur	15.077	65,78
Patnos	81.830	67,48
Taşlıçay	14.223	61,35
Tutak	20.843	59,70

Kaynak: http://ykart.saglik.gov.tr:8888/ykbs/ykbs_ilceaktif.jsp

1.3. Kùltür

Tescilli Yapıların Sayısı, 2009

	Sivil Mimarlık Örneği	Dinsel Yapılar	Kùltürel Yapılar	İdari Yapılar	Endüstriyel ve Ticari Yapılar	Anıt ve Abideler
Ağrı	1	6	2	1	-	-
TRA2	260	91	77	50	14	6

	Doğal Yapılar	Askeri Yapılar	Mezarlıklar	Şehitlikler	Kalıntılar	Toplam
Ağrı	-	4	8	9	2	33
TRA2	5	95	56	40	16	710

Kaynak: TC Kùltür ve Turizm Bakanlığı resmi sitesi.

1.4. Eğitim

Nüfusun Eğitim Durumu (%), 2009

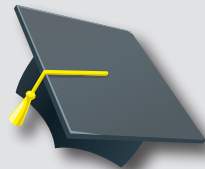
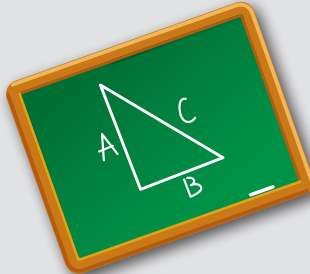

DURUM	Ağrı	TRA2	Türkiye
Okuma yazma bilmeyen	24,33	20,01	9,18
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	22,10	15,83	6,37
İlkokul mezunu	23,54	27,51	36,62
İlköğretim /Ortaokul mezunu	15,54	17,86	18,03
Lise veya dengi okul mezunu	11,22	14,41	20,52
Yüksekokul veya fakülte mezunu	3,04	4,10	8,54
İlköğretim Okullaşma Oranı	92,66	95,28	96,50
Ortaöğretim Okullaşma Oranı	21,78	39,52	58,52

15 Yaş Üstü Kadın ve Erkeklerin Eğitim Durumu (%), 2009

	Ağrı		TRA2		Türkiye	
	E	K	E	K	E	K
Okuma yazma bilmeyen	11,25	39,29	8,70	32,51	3,65	14,71
Okumayazmabilenfakatbirokulbitirmeyen	20,15	24,95	14,54	17,46	5,12	7,64
İlkokul mezunu	27,35	17,43	29,97	23,59	35,42	37,37
İlköğretim mezunu	17,91	9,75	17,81	12,15	13,75	11,56
Ortaokul veya dengi okul mezunu	2,36	0,91	4,04	1,79	7,06	3,92
Lise veya dengi okul mezunu	16,55	5,64	19,32	9,39	23,99	17,21
Yüksekokul veya fakülte mezunu	4,12	1,90	5,26	2,95	10,15	7,04
Yüksek lisans mezunu	0,25	0,09	0,28	0,14	0,67	0,45
Doktora mezunu	0,06	0,03	0,08	0,03	0,19	0,11

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları, 2008-2009

	İlköğretim	Ortaöğretim (Genel)	Ortaöğretim (Meslek/Teknik)
Ağrı	35	31	20
TRA2	28	30	22
Türkiye	24	21	18

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

İlköğretim Öğrenci Sayıları

	2008-2009			2009-2010		
	Toplam	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız
Toplam	125.503	65.840	59.663	121.450	60.606	60.844
Merkez	30.040	15.548	14.492	27.492	13.901	13.591
Diyadin	12.358	6.404	5.954	10.286	5.148	5.138
Doğubayazıt	25.674	13.530	12.144	26.361	13.382	12.979
Eleşkirt	9.000	4.629	4.371	7.960	3.936	4.024
Hamur	5.229	2.680	2.549	4.651	2.265	2.386
Patnos	29.655	16.086	13.569	31.774	15.588	16.186
Taşlıçay	5.665	2.894	2.771	5.068	2.548	2.520
Tutak	7.882	4.069	3.813	7.858	3.838	4.020

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı

İbrahim Çeçen Üniversitesi Fakültesi ve Enstitüleri

Birim	Adet
Eğitim Fakültesi	1
Fen-Edebiyat Fakültesi	1
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	1
Eczacılık Fakültesi	1
Meslek Yüksekokulları	3
Sağlık Yüksekokulu	1
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	1
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu	1
Hayvansal Üretim Yüksekokulu	1
Sosyal Bilimler Enstitüsü	1
Fen Bilimleri Enstitüsü	1

İbrahim Çeçen Üniversitesi Akademik Personel Dağılımı

Unvan	Ağrı	TRA2
Prof.Dr.	5	55
Doç.Dr.	4	38
Yrd.Doç.Dr.	42	211
Öğr.Gör.	32	172
Arş.Gör.	86	367
Okutman	7	70
Uzman	2	17
Toplam	178	930

Kaynak: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Rektörlüğü, Ocak 2011

Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları, 2008-2009

	İlköğretim	Ortaöğretim (Genel)	Ortaöğretim (Meslek/Teknik)
Ağrı	20	26	55
TRA2	28	30	22
Türkiye	24	21	18

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

İbrahim Çeçen Üniversitesi Öğrenci Dağılımı

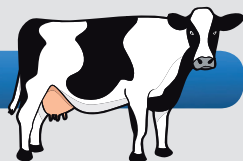
Birimi	NORMALÖĞR.		İKİNCİ ÖĞR.		TOPLAM
	K	E	K	E	
Eğitim Fakültesi	687	1166	311	513	2677
Reh. Ps. Dan. Öğr.	29	77	0	0	106
Sınıf Öğr.	132	217	118	180	647
Beden Eğitimi Spor Öğr.	56	93	0	0	149
Resim İş Öğr.	59	78	0	0	149
Fen Bil. Öğr.	88	133	54	65	137
Sosyal Bil. Öğr.	64	164	24	99	351
Türkçe Öğr.	76	142	38	78	334
Okul Öncesi Öğr.	68	61	55	30	214
Matematik Öğr.	37	57	0	0	94
Bilg. Öğr. Tek. Öğr.	29	68	0	0	97
Din Kült. Ahl. Öğr.	49	76	22	61	208
Fen Edebiyat Fakültesi	103	147	75	141	466
Fen Programları	0	2	0	0	2
Türk Dili ve Edb.	41	60	33	74	208
Fizik	0	1	0	0	1
Kimya	10	8	0	0	18
Biyoloji	10	9	0	1	20
Matematik	21	31	18	33	103
Tarih	21	36	24	33	114
Sağlık Hizmetleri M.Y.O.	37	8	0	0	45
Sağlık Programları	37	8	0	0	45
Sağlık Yüksekokulu	89	113	0	0	202
Hemşirelik	89	113	0	0	202
Meslek Yüksekokulu	32	124	112	378	646
Bilgisayar Teknolojileri	19	25	31	80	155
Muhasebe ve Vergi	0	0	74	112	186
Elektrik ve Enerji	1	39	4	85	129
Makine ve Metal Tekn.	0	13	2	64	79
Malz. ve Malz. İşl. Tekn.	0	0	1	37	38
Elektronik ve Otomasyon	0	32	0	0	32
Yönetim ve Organizasyon	12	15	0	0	27
GENEL TOPLAM	948	1558	498	1032	4036

Kaynak: İbrahim Çeçen Üniversitesi Rektörlüğü, Ocak 2011

2. EKONOMİK YAPI

2.1. Hayvancılık

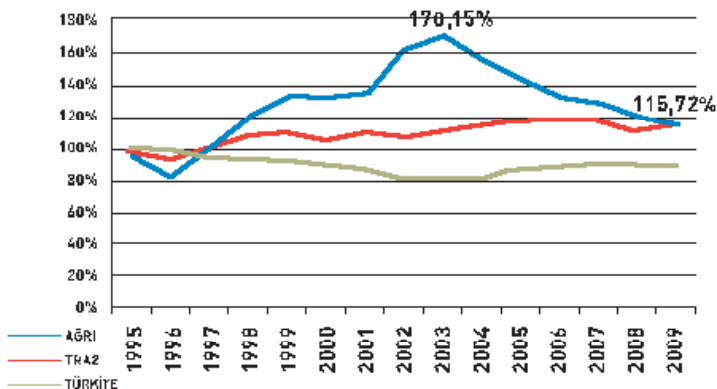

Büyükbaş Hayvan Varlığı

YIL	Ağrı	TRA2	Türkiye
1995	330.860	816.650	12.044.000
1996	182.930	766.730	12.121.000
1997	219.350	830.140	11.379.000
1998	263.950	889.220	11.207.000
1999	291.270	906.630	11.219.000
2000	289.490	871.040	10.907.000
2001	295.230	908.460	10.686.000
2002	353.397	891.964	9.924.575
2003	374.052	921.094	9.901.458
2004	341.012	947.273	10.173.246
2005	313.210	967.245	10.631.405
2006	290.518	984.557	10.971.880
2007	277.510	965.609	11.121.458
2008	259.582	915.781	10.946.239
2009	252.875	945.011	10.811.165

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

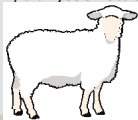
Ağrı, TRA2 ve Türkiye büyükbaş hayvan sayıları endeksi

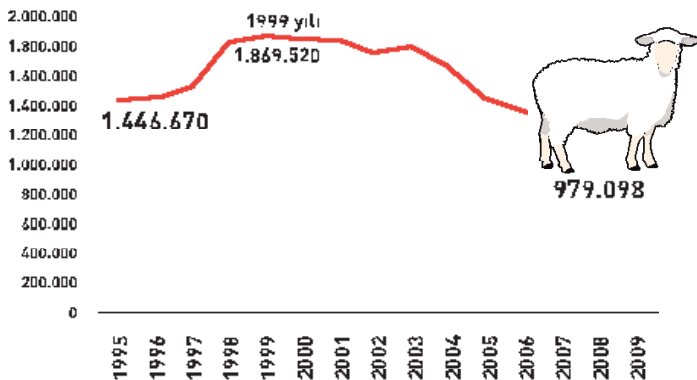
Küçükbaş Hayvan Varlığı

YIL	Ağrı	TRA2	Türkiye
1995	1.446.670	2.919.470	42.902.000
1996	1.468.880	2.703.500	42.023.000
1997	1.526.860	2.709.300	38.614.000
1998	1.833.220	2.928.130	37.492.000
1999	1.869.520	3.036.680	38.030.000
2000	1.845.890	2.973.080	35.693.000
2001	1.842.620	2.811.640	33.994.000
2002	1.763.950	2.739.674	31.953.800
2003	1.794.776	2.707.991	32.203.214
2004	1.671.223	2.602.388	31.811.092
2005	1.447.101	2.488.406	31.821.789
2006	1.372.970	2.391.064	32.260.206
2007	1.311.960	2.348.588	31.748.651
2008	1.083.355	2.093.797	29.568.152
2009	979.098	1.772.484	26.877.793

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

Küçükbaş hayvan varlığı, 1995-2009

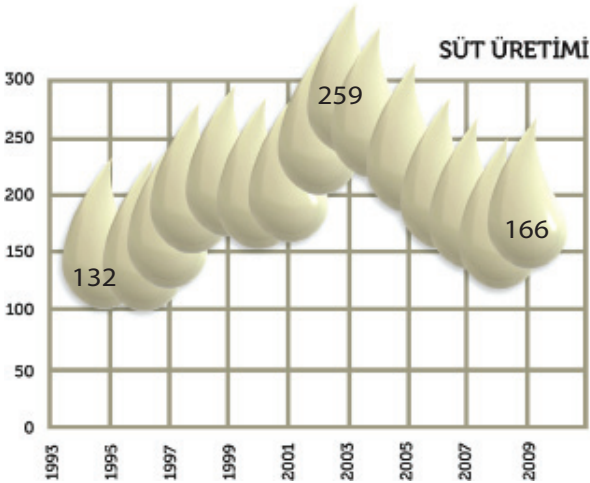
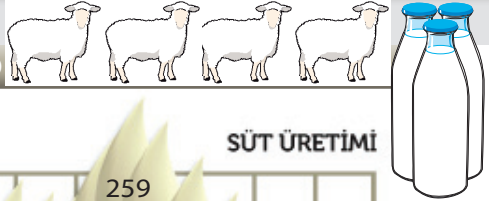

Süt Üretimi

YIL	TOPLAM SÜT (ton)	İneksütü (ton)	Manda sütü(ton)	Koyun sütü(ton)	Keçi sütü (ton)
1995	131.665	100.155	779	28.889	1.842
1996	133.271	101.129	742	29.502	1.898
1997	156.174	122.854	726	30.554	2.040
1998	187.085	147.080	883	36.670	2.452
1999	201.246	160.370	916	37.417	2.543
2000	190.713	153.308	814	34.092	2.499
2001	191.961	154.428	859	34.240	2.434
2002	232.287	185.849	893	42.860	2.685
2003	259.414	205.902	1.288	48.149	4.075
2004	242.140	186.404	877	50.850	4.009
2005	214.559	166.339	835	43.554	3.831
2006	186.783	141.650	681	40.117	4.335
2007	173.739	129.979	690	38.562	4.508
2008	157.197	125.905	563	26.867	3.862
2009	166.026	135.617	503	26.179	3.727

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

Süt Üretimi, 1995-2009 (bin ton)

2.2. Tarım

Tarım Alet ve Makine Varlığı

Tarım Alet Makinaları

TOPLAM

Traktör	4.556
Hasat Mak.	2.487
Gübre Dağıtıcıları	1.225
K.Saban	585
Pulluk	3.376
Top.Freze	240
Kültivatör	1.902
Merdane	135
Tırmık	2.595
Çapa Mak.	135
Mibzer	839
Silaj Mak.	6
Sellektör	15
İlaçlama Makinaları	275
Krema Makinası	9.505
Römork	5.147

Kaynak:Ağrı İl Tarım Müdürlüğü websitesi, 2011 (14.01.2011)

Tarım Alanları Varlığı

Yıl	Toplam Alan (Dekar)	Ekilen Tarla Alanı (Dekar)	Nadas Alanı (Dekar)	Sebze Bahçeleri Alanı (Dekar)	Meyve Alanı (Dekar)
2005	3.537.250	2.411.650	1.115.010	10.060	530
2006	3.603.076	2.356.572	1.235.778	10.196	530
2007	4.009.301	2.387.123	1.617.923	3.891	364
2008	3.321.058	2.499.865	815.594	5.150	449
2009	3.445.869	2.480.981	958.669	5.760	459

Kaynak:TÜİK, Tarım İstatistikleri

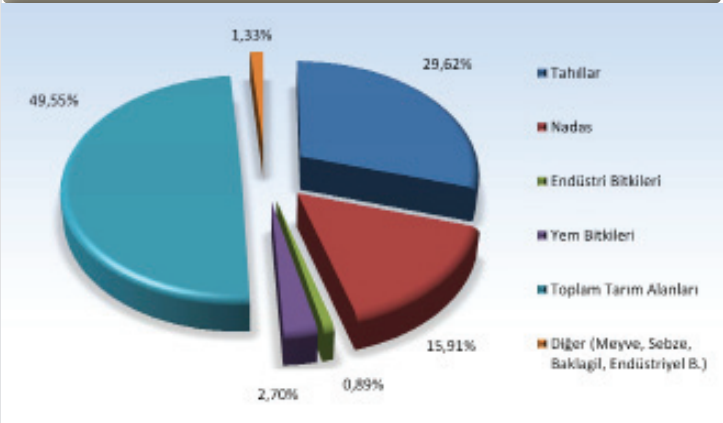

Tarla Ürünleri ve Ekim Alanları

	2008				2009			
	Ekilen Alan(da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekilen Alanı(da)	Hasat Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Baklagiller	92,65	92,65	285,00	329	1.061,35	1061,35	292	359
Endüstriyel Bitkiler	29,61	28,96	75,89	2,62	22,85	22,85	68,35	2,99
Tahıllar	2.122,86	2.110,08	295,19	430	2.452,41	2.447,01	503,91	1.133
Yağlı Tohum	19,27	14,57	1,07	73	504,69	504,69	496	240
Yem Bitkisi	1.123,17	880,77	442,18	5,12	995,60	993,25	521,01	4,91
Yumru Bitkiler	251,16	251,16	326,06	914,30	206,32	206,32	366,23	3,47

Kaynak: TÜİK, Tarım İstatistikleri

Tarım Arazilerinin Bitki Gruplarına Göre Dağılımı

Kaynak: Ağrı İl Tarım Müdürlüğü web sitesi, 2011 (14.01.2011)

2.3. Millî Gelir

Kişi Başına Gayrisafi Yurtiçi Hasıla, 2001

	GSYİH Göstergeleri (ABD Doları)	Bölge /Türkiye (%)
Ağrı	568	27
TRA2	730	34
Türkiye	2.146	100

Kişi Başına Gayrisafi Katma Değer (ABD Doları)

YILLAR Bölge	2004	2005	2006
TRA2	2.089	2.543	2.684
Türkiye	5.102	6.185	6.684

Kaynak: TÜİK, Karşılaştırmalı Bölgesel İstatistikler, Ulusal Hesaplar

2.4. Dış Ticaret

İhracatın Yıllara Göre Dağılımı (Milyon ABD Doları)

YIL	Ağrı		TRA2		Türkiye	
	İhracat Miktarı	Değişim Oranı (Yüzde)	İhracat Miktarı	Değişim Oranı (Yüzde)	İhracat Miktarı	Değişim Oranı (Yüzde)
2002	3,2	-	26	-	36.059	-
2003	8,2	159	37	46	47.253	31
2004	21,1	158	60	61	63.167	34
2005	28,2	34	73	21	73.476	16
2006	26,1	-7	83	14	85.535	16
2007	28,1	8	154	86	107.272	25
2008	50,7	80	139	-10	132.027	23
2009	44,3	-13	126	-9	102.129	-23

İhracatçı Firma Sayısı

	2001	2009	2001-2009 Değişim Oranı (%)
Ağrı	28	43	53,57
TRA2	108	137	28,65
Türkiye	28.909	48.143	66,53

Kaynak: DTM - İllere Göre İhracat İstatistikleri

2.5. İş İstatistikleri

Sektörlerin Bölgesel Gayrisafi Katma Değer İçindeki % Payı

YIL	TRA2			Türkiye		
	Tarım	Sanayi	Hizmet	Tarım	Sanayi	Hizmet
2004	34,5	11,9	53,7	10,7	28	61,3
2006	27,9	14	58	9,4	28,2	62,4

Kaynak: TÜİK, Karşılaştırmalı Bölgesel İstatistikler, Ulusal Hesaplar

Kamu Yatırımları Sektörel Dağılımı (Bin TL), 2009

Bölge	Tarım	Madencilik	İmalat	Ulaştırma-Haberleşme	Turizm
Ağrı	16.027	476	50	9.485	80
TRA2	42.490	1.343	50	25.735	160
Türkiye	3.049.354	931.000	301.790	8.591	148.768

Kamu Yatırımları Sektörel Dağılımı (Bin TL), 2009

Bölge	Konut	Eğitim	Sağlık	Diğer Kamu Hizmetleri	Toplam
Ağrı	11.944	29.371	6.000	13.566	86.999
TRA2	13.034	74.371	22.000	20.388	200.021
Türkiye	137.762	3.467.719	1.745.777	6.270.750	27.458.727

Kaynak: DPT - Kamu Yatırımları - Veri ve Analizler - İl Bazında Yatırımlar

İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayıları, 2008

Bölge	İmalat	Toptan perakende ve ticaret	Otel,lokanta ve kahvehane	Ulaştırma, depolamave haberleşme	Diğer faaliyetler
Ağrı	636	5.331	771	3.538	1.275
TRA2	1.837	13.887	2.626	10.398	3.853
Türkiye	446.393	1.391.995	284.905	607.033	521.282

Kaynak:GelirİdaresiBaşkanlığı, www.gib.gov.tr

Kredilerin İllere ve Bölgelere Göre Dağılımı (Milyon ABD Doları)

Bölge	2002			2009		
	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam
Ağrı	2,3	2,9	5,1	26,4	154,6	180,9
TRA2	11,6	20,1	31,8	134,9	513,4	648,3
Türkiye	3.435,0	28.661,8	32.097,4	17.471,6	237.624,7	255.096,3

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Sitesi - Banka ve Sektör Bilgileri, İstatistikî Raporlar

2.6. Vergi İstatistikleri

Beyanname Sayısı ve Tahakkuk Eden Gelir Vergisi (Bin TL)

BÖLGE		2007	2008	2009	2007-2009 Değişim Oranı %
Ağrı	Beyanname Sayısı	2.958	3.082	3.574	20,8
	Tahakkuk Eden Gelir Vergisi	2.518	2.667	3.585	42,4
TRA2	Beyanname Sayısı	9.906	10.214	10.743	8,4
	Tahakkuk Eden Gelir Vergisi	12.515	12.828	13.990	11,8
Türkiye	Beyanname Sayısı	1.628.370	1.659.448	1.677.499	3,0
	Tahakkuk Eden Gelir Vergisi	4.246.951	4.750.352	5.080.998	19,6

Beyanname Sayısı ve Tahakkuk Eden Kurumlar Vergisi (Bin TL)

BÖLGE		2007	2008	2009	2007-2009 Değişim Oranı %
Ağrı	Beyanname Sayısı	817	820	913	11,8
	Tahakkuk Eden Kurumlar Vergisi	2.247	2.192	2.934	33,2
TRA2	Beyanname Sayısı	1.953	41.988	2.209	13,1
	Tahakkuk Eden Kurumlar Vergisi	8.340	811.437	8.572	2,8
Türkiye	Beyanname Sayısı	542.296	559.914	572.149	5,5
	Tahakkuk Eden Kurumlar Vergisi	6.371.107	16.978.548	22.274.157	36,1

Kaynak: www.maliye.gov.tr

2.7. İller Arası Rekabetçilik Endeksi

Genel Endekste Sırası	68
Endeks Değeri	11,16
Beşeri Sermaye ve Yaşam Kalitesi Endeksi Sıralaması	78
Markalaşma Becerisi ve Yenilikçilik Endeksi Sıralaması	74
Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Endeksi Sıralaması	13
Erişilebilirlik Endeksi Sıralaması	71

SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde Genel Endeks Bazında Sırası
1	İstanbul	84,04
2	Ankara	48,58
3	İzmir	42,23
4	Kocaeli	36,24
5	Bursa	35,61
⋮	⋮	⋮
68	Ağrı	11,16

Beşeri Sermaye ve Yaşam Kalitesi Endeksi Sıralaması

SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde Beşeri Sermaye ve Yaşam Kalitesi Alt Endeksi Bazında Sırası
1	Ankara	66,88
2	İstanbul	61,19
3	Eskişehir	47,19
4	İzmir	40,24
5	Antalya	33,69
⋮	⋮	⋮
78	Ağrı	5,75

Markalaşma Becerisi ve Yenilikçilik Endeksi Sıralaması

SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde MarkalaşmaBeceri veYenilikçilik Alt Endeksi Bazında Sırası
1	İstanbul	100
2	Ankara	25,5266
3	Bursa	21,8101
4	Konya	16,4497
5	Kayseri	16,3068
⋮	⋮	⋮
74	Ağrı	0,0081

Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Endeksi Sıralaması

SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Alt Endeksi Bazında Sırası
1	İstanbul	87,62
2	İzmir	38,99
3	Ankara	36,32
4	Kocaeli	34,21
5	Bursa	29,44
⋮	⋮	⋮
13	Ağrı	22,46

Erişilebilirlik Endeksi Sıralaması

SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Alt Endeksi Bazında Sırası
1	İstanbul	87,33
2	İzmir	78,39
3	Tekirdağ	75,90
4	Kocaeli	68,56
5	Ankara	65,58
⋮	⋮	⋮
71	Ağrı	16,43

Kaynak: URAK; İller Arası Rekabet Endeksi, 2008-2009

2.8.Turizm

Konaklama Tesis Sayıları, 2009

BÖLGE	Turistik Belgeli Tesis Sayısı	Belediye Belgeli Tesis Sayısı	Turistik Belgeli Tesislerin Yatak Kap.	Belediye Belgeli Tesislerin Yatak Kap.
Ağrı	6	27	635	1.367
TRA2	23	59	2.568	2.673

Konaklama Tesislerinde Tesise Geliş ve Geceleme Sayısı

YIL	TESİSE GELİŞ			GECELEME		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2003	568	24.926	25.494	568	28.478	29.046
2008	5.210	6.844	12.054	6.564	9.781	16.345

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı

Turistik Değerler

BULUNDUĞU İLÇE	GEZİ ALANI
Merkez	Küpkıran Harabegül Kalesi
Doğubayazıt	İshak Paşa Sarayı
	Doğubayazıt Kalesi
	Beyazıt Eski Cami
	Kızıl Ziyaret Kalesi
Diyadin	Diyadin Kalesi
	Meya Mağaraları
	Tokluca Kalesi
	Toprakkale
Eleşkirt	Patnos Kümbetleri
Patnos	Aznavur Tepe
	Girik Tepe
Hamur	Havaran Kalesi
	Hamur Kümbetleri
Tutak	Karagöz Kilisesi
Taşlıçay	Üç Kilise

2.9. Ulaştırma

Motorlu Taşıt Sayısı

Yıllar	Otomobil	Minibüs	Otobüs	Kamyonet	Kamyon	Motosiklet	Traktör
2001	4.591	960	182	557	968	320	4.161
2002	4.502	992	171	603	993	325	4.369
2003	4.394	1.165	175	803	1.092	328	4.462
2004	5.728	1.499	200	1.242	1.964	340	4.709
2005	6.296	1.708	198	1.664	2.158	350	5.103
2006	6.911	1.890	205	2.177	2.268	458	5.466
2007	7.513	1.945	214	2.779	2.275	528	5.743
2008	7.835	2.064	222	3.391	2.355	587	6.142
2009	8.225	2.539	247	4.085	2.366	646	6.383
2010	8.823	2.674	251	4.788	2.480	678	6.589

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler (2010 verilerine Aralık ayı dâhil değildir.)

İğdır

İğdır

1. NÜFUS VE SOSYAL YAPI

1.1. Nüfus

İlçelere Göre Şehir ve Köy Nüfusu, 2010

	Toplam	Erkek	Kadın	İl/ilçe merkezleri	Belde/Köyler
Toplam	184.418	94.443	89.975	95.550	88.868
Merkez	123.570	63.118	60.452	77.912	45.658
Aralık	21.810	11.388	10.422	6.201	15.609
Tuzluca	24.996	12.799	12.197	8.959	16.037
Karakoyunlu	14.042	7.138	6.904	2.478	11.564

Nüfus Değişimi

YIL	İğdır	Nüfus Değişimi (%)	TRA2	Türkiye
2000	168.634	-	1.156.150	67.803.927
2007	181.866	7,85	1.137.671	70.586.256
2008	184.025	1,19	1.140.575	71.517.100
2009	183.486	- 0,29	1.135.856	72.561.312
2010	184.418	0,51	1.133.660	73.722.988

Şehirleşme Oranı

YIL	Şehir Nüfusu	Köy Nüfusu	Şehirleşme Oranı (%)
2000	81.582	87.052	48,37
2007	97.054	84.812	53,37
2008	94.407	89.618	51,30
2009	94.685	88.801	51,60
2010	95.550	88.868	51,81

Verilen Göç

SIRALAMA	İL	2008	İL	2009
1	İstanbul	2.763	İstanbul	2.503
2	Ağrı	938	Ankara	505
3	Kars	610	Ağrı	409
4	İzmir	596	Kars	372
5	Ankara	434	İzmir	370
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
	Toplam	9.356	Toplam	7.986

Kaynak: TÜİK, Nüfus İstatistikleri

1.2. Sağlık

Kamu ve Özel Hastane Yatak Sayısı

YIL	Toplam		Kamu		Özel	
	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı
2004	3	180	3	180	-	-
2005	4	290	3	280	1	10
2006	4	290	3	280	1	10
2007	5	290	4	280	1	10

Sağlık Personeli Sayısı

YIL	Uzman hekim	Pratisyen hekim	Diş hekimi	Sağlık memuru	Hemşire	Ebe
1995	12	67	8	40	96	154
1996	18	61	11	65	115	145
1997	19	65	10	65	130	149
1998	18	67	12	64	147	166
1999	29	86	10	58	137	162
2000	32	66	12	59	119	143
2001	29	61	15	50	125	132
2002	36	79	11	47	141	124
2003	43	78	13	55	149	130
2004	56	68	13	122	158	146
2005	55	68	22	140	174	156
2006	56	91	22	156	172	142

Onbin Kişiye Düşen Uzman Hekim Sayısı

YIL	İğdır	TRA2	Türkiye
2000	1,90	0,94	5,61
2009	3,16	3,04	7,96*

*2008 yılına ait değerdir.

Kaynak:TÜİK,Bölgesel İstatistikler

İlçelere Göre Yeşil Kartlı Kişi Sayısı, 2010

	Yeşil Kartlı Kişi Sayısı	Nüfusaoranı(%)
Toplam	68.849	37,52
Aralık	9.510	43,88
Merkez	45.797	37,30
Tuzluca	9.428	37,65
Karakoyunlu	4.114	29,41

Kaynak: http://ykart.saglik.gov.tr:8888/ykbs/ykbs_ilceaktif.jsp

1.3. Kültür

Tescilli Yapıların Sayısı, 2009

	Sivil Mimarlık Örneği	Dinsel Yapılar	Kültürel Yapılar	İdari Yapılar	Endüstriyel ve Ticari Yapılar	Anıt ve Abideler
İlçdir	4	6	4	1	-	3
TRA2	260	91	77	50	14	6

	Doğal Yapılar	Askeri Yapılar	Mezarlıklar	Şehitlikler	Kalıntılar	Toplam
İlçdir	-	18	19	3	1	59
TRA2	5	95	56	40	16	710

Kaynak: TC Kültür ve Turizm Bakanlığı resmi sitesi.

1.4. Eğitim

Nüfusun Eğitim Durumu (%), 2009

DURUM	İğdır	TRA2	Türkiye
Okuma yazma bilmeyen	21,48	20,01	9,18
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	13,42	15,83	6,37
İlkokul mezunu	23,63	27,51	36,62
İlköğretim /Ortaokul mezunu	19,09	17,86	18,03
Lise veya dengi okul mezunu	17,26	14,41	20,52
Yüksekokul veya fakülte mezunu	4,84	4,10	8,54
İlköğretim Okullaşma Oranı	93,47	95,28	96,50
Ortaöğretim Okullaşma Oranı	40,42	39,52	58,52

15 Yaş Üstü Kadın ve Erkeklerin Eğitim Durumu (%), 2009

	İğdır		TRA2		Türkiye	
	E	K	E	K	E	K
Okuma yazma bilmeyen	9,88	33,83	8,70	32,51	3,65	14,71
Okumayazmabilen fakat bir okul bitirmeyen	14,14	12,63	14,54	17,46	5,12	7,64
İlkokul mezunu	26,46	19,75	29,97	23,59	35,42	37,37
İlköğretim mezunu	17,69	13,87	17,81	12,15	13,75	11,56
Ortaokul veya dengi okul mezunu	4,56	2,36	4,04	1,79	7,06	3,92
Lise veya dengi okul mezunu	20,83	13,75	19,32	9,39	23,99	17,21
Yüksekokul veya fakülte mezunu	6,08	3,62	5,26	2,95	10,15	7,04
Lise veya dengi okul mezunu	0,30	0,16	0,28	0,14	0,67	0,45
Yüksekokul veya fakülte mezunu	0,06	0,02	0,08	0,03	0,19	0,11

Kaynak:TÜİK,Bölgesel İstatistikler

Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları, 2008-2009

	İlköğretim	Ortaöğretim (Genel)	Ortaöğretim (Meslek/Teknik)
İğdır	24	29	22
TRA2	28	30	22
Türkiye	24	21	18

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

İlköğretim Öğrenci Sayıları

	2008-2009			2009-2010		
	Toplam	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız
Toplam	36.057	18.701	17.356	35.252	18.202	17.050
Merkez	24.574	12.766	11.808	25.088	12.968	12.120
Aralık	4.156	2.193	1.963	3.977	2.086	1.891
Karakoyunlu	2.605	1.299	1.306	2.236	1.074	1.162
Tuzluca	4.722	2.443	2.279	3.951	2.074	1.877

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı

İğdır Üniversitesi Fakülteleri ve Enstitüleri

Birim	Adet
Ziraat Fakültesi	1
İlahiyat Fakültesi	1
Mühendislik Fakültesi	1
Meslek Yüksekokulu	1
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	1
Sosyal Bilimler Enstitüsü	1
Fen Bilimleri Enstitüsü	1
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	1

İğdır Üniversitesi Akademik Personel Dağılımı

Unvan	İğdır	TRA2
Prof. Dr	4	55
Doç. Dr.	3	38
Yrd. Doç. Dr.	39	211
Öğr. Gör.	31	172
Arş. Gör	45	367
Okutman	6	70
Toplam	128	930

Kaynak: İğdır Üniversitesi Rektörlüğü, Ocak 2011

İğdır Üniversitesi Öğrenci Dağılımı

Birim	NORMALÖĞR.	İKİNCİ ÖĞR.	TOPLAM
İlahiyat Fakültesi	186	94	280
İlahiyat	186	94	280
Mühendislik Fakültesi	30	0	30
Gıda Mühendisliği	30	0	30
Ziraat Fakültesi	175	0	175
Bahçe Bitkileri	39	0	39
Bitki Koruma	39	0	39
Tarım Ekonomisi	28	0	28
Tarla Bitkileri	65	0	65
Ziraat Mühendisliği	2	0	2
Zootekni	2	0	2
Sağlık Hizmetleri M.Y.O.	111	0	111
Tıbbi Dök. ve Sekr.	56	0	56
Tıbbi Lab. Teknikleri	55	0	55
Meslek Yüksekokulu	937	501	1438
Ağırlama Hizmetleri	15	0	15
Bankacılık ve Sigortacılık	34	0	34
Bilgisayar Programcılığı	101	0	101
Bilgisayar Tekn. Ve Prog.	65	0	65
Dış Ticaret	96	85	181
Elektrik	0	98	98
Geleneksel El Sanatları	11	0	11
İşletme	31	28	59
İşletme Yönetimi	106	58	164
İşletmecilik	1	1	2
İthalat-İhracat	24	23	47
Makine	85	0	85
Maliye	136	121	257
Muhasebe	30	25	55
Muhasebe ve Vergi Uyg.	104	62	166
Pazarlama	65	0	65
Turizm ve Otel İşl.	33	0	33
GENEL TOPLAM	1439	595	2034

Kaynak: İğdir Üniversitesi Rektörlüğü, Ocak 2011

1.5. Çevre

Havadaki Partikül Madde Miktarı, 2010

AY	Partikül Madde (PM)
Ocak	250
Şubat	140
Mart	207
Nisan	65
Mayıs	51
Haziran	63
Temmuz	59
Ağustos	67
Eylül	71
Ekim	68
Kasım	277
Aralık	355

Kaynak: Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı (www.havaizleme.gov.tr), 03.01.2011

HAVASI EN KİRLİ VE KALİTESİ DÜŞÜK 10 İL

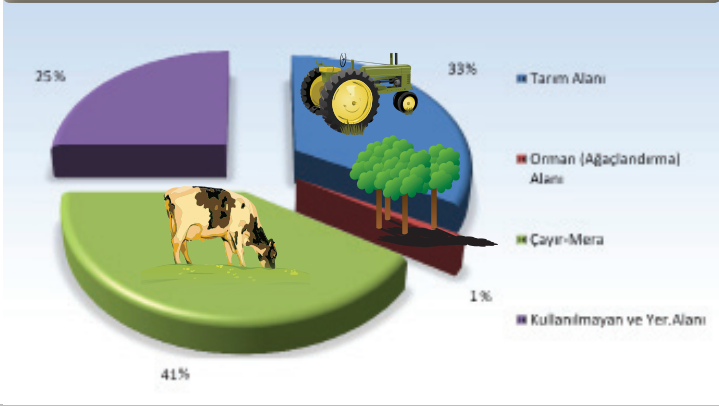
2010 yılı Kasım ayında il ve ilçe merkezlerinde ölçüm yapılan istasyonlardan elde edilen SO₂ ortalamaları incelendiğinde, Kısa Vadeli Sınır (KVS) Değeri ve İlk Seviye Uyarı Eşiği Hakkâri'de aşılmıştır. Aynı dönemde PM₁₀ ortalamaları incelendiğinde, KVS Değeri ve İlk Seviye Uyarı Eşiği bir çok il ve ilçe merkezinde aşılmış olup, KVS Değeri ni aştığı gün sayısı 10 ve daha fazla olan il ve ilçe merkezleri Afyonkarahisar, Çorum, Kahramanmaraş (Elbistan), Muş, Batman, Iğdır, Osmaniye ve Düzce'dir. İlk Seviye Uyarı Eşiği ni aştığı gün sayısı 10 ve daha fazla olan il merkezleri ise Çorum, Batman ve Iğdır'dır.

Kaynak: TÜİK Hava Kalitesi İstatistikleri, Kasım 2010

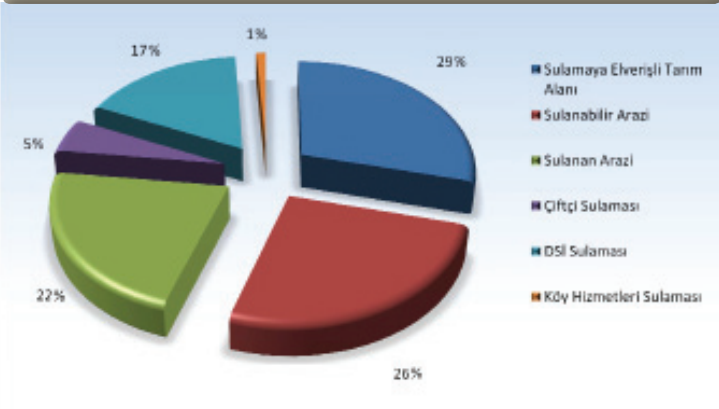
2. EKONOMİK YAPI

2.1. Tarım

Arazi Dağılımı

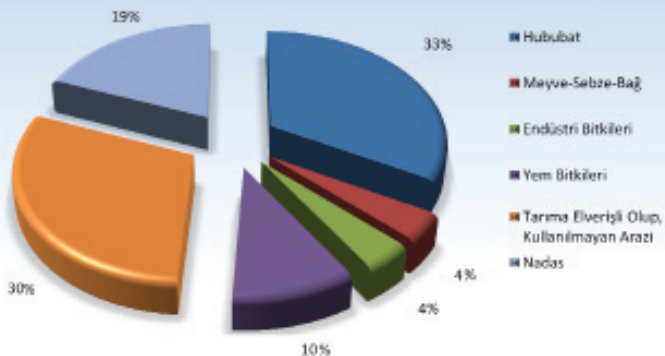

Sulanabilir Tarım Arazisi Dağılımı

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü web sitesi, 2011 (14.01.2011)

Tarım Arazilerinin Ekilişlere Göre Dağılımı

Seçilmiş Tarım Ürünlerin Ekim Alanı Ve Üretim Miktarı, 2007

Ürünün Cinsi	Ekim Alanı (ha)	Üretim Miktarı (Ton)	Toplam
Şeker Pancarı	4.357	217.825	5.000
Yonca(Kuru Ot)	11.745	176.185	1.500
Buğday	28.000	112.000	400
Domates	930	37.200	4.000
Arpa	11.000	27.500	250
Karpuz	637	22.295	3.500
Kavun	527	13.175	2.500
Patates	400	1.000	2.500
Korunga(Kuru Ot)	105	840	800
Mısır	130	780	600
Fiğ	65	390	600
Ayçiçeği	200	40	200

Kaynak: Iğdır İl Tarım Müdürlüğü web sitesi, 2011 (14.01.2011)

Tarım Alanları Varlığı

Yıl	Toplam Alan (Dekar)	Ekilen Tarla Alanı (Dekar)	Nadas Alan (Dekar)	Sebzeler Bahçeler Alanı (Dekar)	Meyve Alanı (Dekar)
2005	773.270	539.240	183.020	30.350	20.660
2006	776.024	533.819	182.521	30.513	29.171
2007	761.761	505.839	199.654	26.924	29.344
2008	770.550	544.203	175.442	27.532	23.373
2009	789.868	557.842	181.442	26.126	24.458

Kaynak: TÜİK, Tarım İstatistikleri

Meyve Ağaç Sayıları ve Meyve Üretim Miktarları, 2008

Ürün Cinsi	Ağaç Sayısı	Üretim (Ton)
Kayısı	161.650	10.711
Şeftali	33.130	1.418
Kiraz	5.860	156
Erik	3.140	78
Vişne	2.800	104
Ceviz	950	51
Toplam	207.530	12.518

Kaynak: Iğdır İl Çevre Raporu, 2008

2.2. Millî Gelir

Gayrisafi Yurtiçi Hasıla, 2001

Bölge	GSYİH Göstergeleri (ABD Doları)	Bölge/Türkiye (%)
İğdır	855	40
TRA2	730	34
Türkiye	2.146	100

Kişi Başına Gayrisafi Katma Değer (ABD Doları)

YILLAR	2004	2005	2006
Bölge			
TRA2	2.089	2.543	2.684
Türkiye	5.102	6.185	6.684

Kaynak: TÜİK, Karşılaştırmalı Bölgesel İstatistikler, Ulusal Hesaplar

2.3. Dış Ticaret

İhracatın Yıllara Göre Dağılımı (Milyon ABD Doları)

YIL	İğdır		TRA2		Türkiye	
	İhracat Miktarı	Değişim Oranı (Yüzde)	İhracat Miktarı	Değişim Oranı (Yüzde)	İhracat Miktarı	Değişim Oranı (Yüzde)
2002	21,5	-	26	-	36.059	-
2003	26,7	24	37	46	47.253	31
2004	35,6	33	60	61	63.167	34
2005	41,4	16	73	21	73.476	16
2006	54,5	32	83	14	85.535	16
2007	68,6	26	154	86	107.272	25
2008	86,5	26	139	-10	132.027	23
2009	79,6	-8	126	-9	102.129	-23

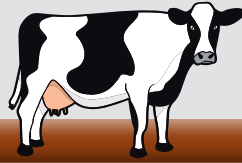

İhracatçı Firma Sayısı

	2001	2009	2001-2009 Değişim Oranı (%)
İğdır	71	86	21,13
TRA2	108	137	26,85
Türkiye	28.909	48.143	66,53

Kaynak: DTM - İllere Göre İhracat İstatistikleri

2.4. Hayvancılık

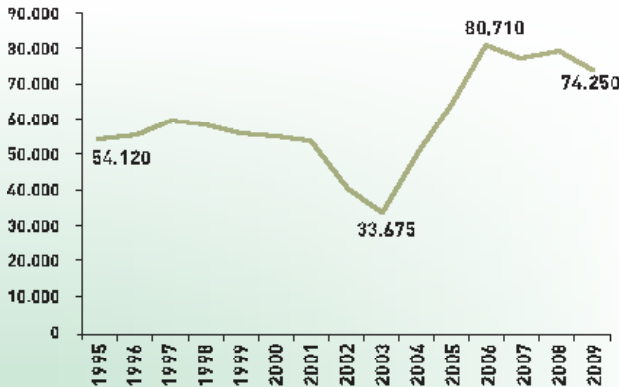

Büyükbaş hayvan varlığı

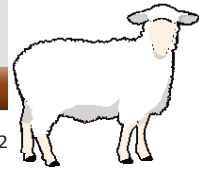
YIL	İğdır	TRA2	Türkiye
1995	54.120	816.650	12.044.000
1996	55.660	766.730	12.121.000
1997	59.390	830.140	11.379.000
1998	58.240	889.220	11.207.000
1999	55.950	906.630	11.219.000
2000	54.820	871.040	10.907.000
2001	53.750	908.460	10.686.000
2002	41.324	891.964	9.924.575
2003	33.675	921.094	9.901.458
2004	50.173	947.273	10.173.246
2005	64.180	967.245	10.631.405
2006	80.710	984.557	10.971.880
2007	77.536	965.609	11.121.458
2008	78.788	915.781	10.946.239
2009	74.250	945.011	10.811.165

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

Büyükbaş hayvan varlığı, 1995- 2009

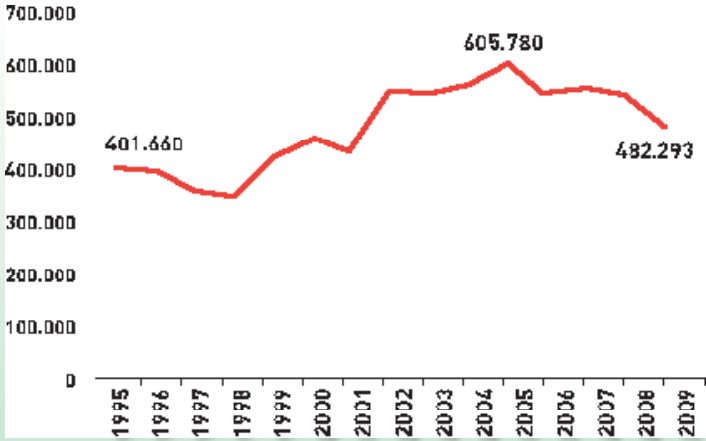
Küçükbaş Hayvan Varlığı

YIL	İğdır	TRA2	?
1995	401.660	2.919.470	42.902.000
1996	394.750	2.703.500	42.023.000
1997	357.950	2.709.300	38.614.000
1998	346.420	2.928.130	37.492.000
1999	425.060	3.036.680	38.030.000
2000	458.850	2.973.080	35.693.000
2001	430.870	2.811.640	33.994.000
2002	548.055	2.739.674	31.953.800
2003	542.200	2.707.991	32.203.214
2004	561.963	2.602.388	31.811.092
2005	605.780	2.488.406	31.821.789
2006	544.075	2.391.064	32.260.206
2007	558.552	2.348.588	31.748.651
2008	541.853	2.093.797	29.568.152
2009	482.293	1.772.484	26.877.793

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

Küçükbaş hayvan varlığı, 1995-2009

2.5. İş İstatistikleri

Sektörlerin Bölgesel Gayrisafi Katma Değer İçindeki % Payı

YIL	TRA2			Türkiye		
	Tarım	Sanayi	Hizmet	Tarım	Sanayi	Hizmet
2004	34,5	11,9	53,7	10,7	28,0	61,3
2006	27,9	14,0	58,0	9,4	28,2	62,4

Kaynak: TÜİK, Karşılaştırmalı Bölgesel İstatistikler, Ulusal Hesaplar

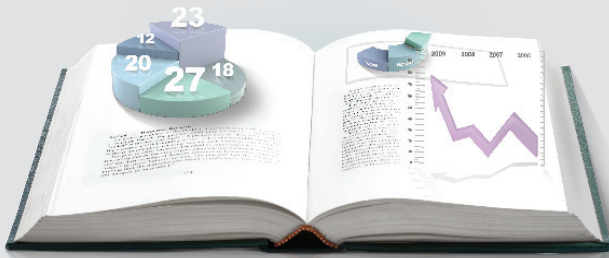
Kamu Yatırımları Sektörel Dağılımı (Bin TL), 2009

Bölge	Tarım	Madencilik	İmalat	Ulaştırma-Haberleşme	Turizm
İğdır	10.963	333	0	7.396	0
TRA2	42.490	1.343	50	25.735	160
Türkiye	3.049.354	931.000	301.790	8.590.658	148.768

Kaynak: TÜİK, Karşılaştırmalı Bölgesel İstatistikler, Ulusal Hesaplar

Bölge	Konut	Eğitim	Sağlık	Diğer Kamu Hizmetleri	Toplam
İğdır	590	10.586	0	596	30.464
TRA2	13.034	74.371	22.000	20.388	200.021
Türkiye	137.762	3.467.719	1.745.777	6.270.750	27.458.727

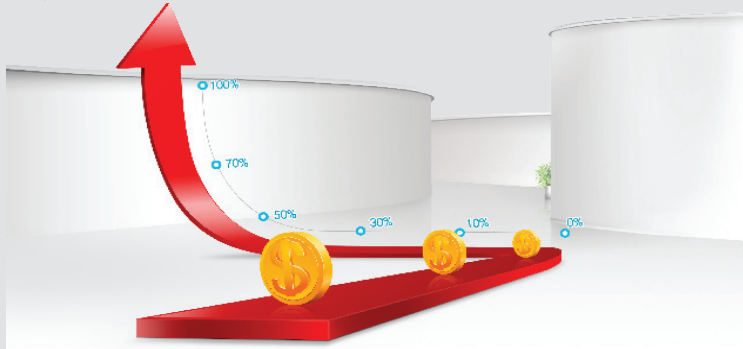
Kaynak: DPT - Kamu Yatırımları - Veri ve Analizler - İl Bazında Yatırımlar

İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayıları, 2008

Bölge	İmalat	Toptan perakende ve ticaret	Otel, lokanta ve kahvehane	Ulaştırma, depolama ve haberleşme	Diğer faaliyetler
İğdır	393	2.179	612	3.224	930
TRA2	1.837	13.887	2.626	10.398	3.853
Türkiye	446.393	1.391.995	284.905	607.033	521.282

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı, www.gib.gov.tr

Kredilerin İllere ve Bölgelere Göre Dağılımı (Milyon ABD Doları)

Bölge	2002			2009		
	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam
İğdır	1,8	4,3	6,1	20,1	106,5	126,6
TRA2	11,6	20,1	31,8	134,9	513,4	648,3
Türkiye	3.435,0	28.661,8	32.097,4	17.471,6	237.624,7	255.096,3

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Sitesi - Banka ve Sektör Bilgileri, İstatistik Raporlar

2.6. Vergi İstatistikleri

Beyanname Sayısı ve Tahakkuk Eden Gelir Vergisi (Bin TL)

BÖLGE		2007	2008	2009	2007-2009 Değişim Oranı (%)
İğdır	Beyanname Sayısı	2.547	2.664	2.766	8,6
	Tahakkuk Eden Gelir Vergisi	3.098	2.650	2.731	-11,9
TRA2	Beyanname Sayısı	9.906	10.214	10.743	8,4
	Tahakkuk Eden Gelir Vergisi	12.515	12.828	13.990	11,8
Türkiye	Beyanname Sayısı	1.628.370	1.659.448	1.677.499	3,0
	Tahakkuk Eden Gelir Vergisi	4.246.951	4.750.352	5.080.998	19,6

Beyanname Sayısı ve Tahakkuk Eden Kurumlar Vergisi (Bin TL)

BÖLGE		2007	2008	2009	2007-2009 Değişim Oranı (%)
İğdır	Beyanname Sayısı	422	162	506	19,9
	Tahakkuk Eden Kurumlar Vergisi	1.184	594	2.062	74,1
TRA2	Beyanname Sayısı	1.953	41.988	2.209	13,1
	Tahakkuk Eden Kurumlar Vergisi	8.340	811.437	8.572	2,8
Türkiye	Beyanname Sayısı	542.296	559.914	572.149	5,5
	Tahakkuk Eden Kurumlar Vergisi	16.371.107	16.978.548	22.274.157	36,1

Kaynak: www.maliye.gov.tr

2.7. Ulaştırma

Motorlu Taşıt Sayısı

YIL	OTOMOBİL	MİNİBÜS	OTOBÜS	KAMYONET	KAMYON	MOTOSİKLET	TRAKTÖR
2001	2.467	186	369	542	5.001	310	1.637
2002	2.497	223	397	598	5.093	329	1.746
2003	2.632	500	413	619	3.804	348	1.593
2004	3.109	815	436	844	3.109	802	1.739
2005	3.305	856	444	1.119	2.871	1.013	1.917
2006	3.440	889	470	1.432	2.800	1.812	2.090
2007	3.550	950	479	1.678	2.813	2.160	2.246
2008	3.769	1.005	502	1.934	3.045	2.485	2.317
2009	3.972	1.061	481	2.320	3.243	2.827	2.418
2010	4.423	1.143	474	2.892	3.777	2.989	2.559

Kaynak:TÜİK,Bölgesel İstatistikler(2010 verilerine Aralık ayı dâhil değildir.)

2.8. Turizm

Konaklama Tesis Sayıları

BÖLGE	Turistik Belgeli Tesis Sayısı	Belediye Belgeli Tesis Sayısı	Turistik Belgeli Tesislerin Yatak Kap.	Belediye Belgeli Tesislerin Yatak Kap.
İğdır	6	5	617	357
TRA2	23	59	2.568	2.673

Konaklama Tesislerinde Tesise Geliş ve Geceleme Sayısı

YIL	TESİSE GELİŞ			GECELEME		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2003	4.360	17.987	22.347	5.672	23.087	28.759
2008	2.959	27.379	30.338	4.263	39.705	43.968

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı

2.9. İller Arası Rekabetçilik Endeksi

Genel Endekste Sırası	70
Endeks Değeri	10,83
Beşeri Sermaye ve Yaşam Kalitesi Endeksi Sıralaması	71
Markalaşma Becerisi ve Yenilikçilik Endeksi Sıralaması	70
Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Endeksi Sıralaması	16
Erişilebilirlik Endeksi Sıralaması	76

Genel Endekste Sırası		
SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde Genel Endeks Bazında Sırası
1	İstanbul	84,04
2	Ankara	48,58
3	İzmir	42,23
4	Kocaeli	36,24
5	Bursa	35,61
:	:	:
70	İğdır	10,83

Beşeri Sermaye ve Yaşam Kalitesi Endeksi Sıralaması

SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde Beşeri Sermaye ve Yaşam Kalitesi Alt Endeksi Bazında Sırası
1	Ankara	66,88
2	İstanbul	61,19
3	Eskişehir	47,19
4	İzmir	40,24
5	Antalya	33,69
⋮	⋮	⋮
71	İğdır	10,43

Markalaşma Becerisi ve Yenilikçilik Endeksi Sıralaması

SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde MarkalaşmaBeceri veYenilikçilik Alt Endeksi Bazında Sırası
1	İstanbul	100
2	Ankara	25,5266
3	Bursa	21,8101
4	Konya	16,4497
5	Kayseri	16,3068
⋮	⋮	⋮
70	İğdır	0,0139

Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Endeksi Sıralaması

SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Alt Endeksi Bazında Sırası
1	İstanbul	87,62
2	İzmir	38,99
3	Ankara	36,32
4	Kocaeli	34,21
5	Bursa	29,44
⋮	⋮	⋮
16	İğdır	22,03

Erişilebilirlik Endeksi Sıralaması

SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Alt Endeksi Bazında Sırası
1	İstanbul	87,33
2	İzmir	78,39
3	Tekirdağ	75,90
4	Kocaeli	68,56
5	Ankara	65,58
⋮	⋮	⋮
76	İğdır	10,84

Kaynak: URAK; İller Arası Rekabet Endeksi, 2008-2009

Ardahan

1. NÜFUS VE SOSYAL YAPI

1.1. Nüfus

İlçelere Göre Şehir ve Köy Nüfusu, 2010

	Toplam	Erkek	Kadın	İl/ilçe merkezleri	Belde/Köyler
Toplam	105.454	54.023	51.431	33.701	71.753
Merkez	39.676	20.365	19.311	16.251	23.425
Çıldır	10.546	5.370	5.176	1.522	9.024
Göle	29.897	15.583	14.314	6.406	23.491
Hanak	10.135	5.061	5.074	3.932	6.203
Posof	8.463	4.208	4.255	1.918	6.545
Damal	6.737	3.436	3.301	3.672	3.065

Nüfus Değişimi

YIL	Ardahan	Nüfus Değişimi (%)	TRA2	Türkiye
2000	133.756	-	1.156.150	67.803.927
2007	112.721	15,73	1.137.671	70.586.256
2008	112.242	- 0,42	1.140.575	71.517.100
2009	108.169	- 3,63	1.135.856	72.561.312
2010	105.454	- 2,51	1.133.660	73.722.988

Şehirleşme Oranı

YIL	Şehir Nüfusu	KöyNüfusu	ŞehirleşmeOranı(%)
2000	39.725	94.031	29,70
2007	35.835	76.886	31,79
2008	36.502	75.740	32,52
2009	34.548	73.621	31,94
2010	33.701	71.753	31,96

Verilen Göç

SIRALAMA	İL	2008	İL	2009
1	İstanbul	3.021	İstanbul	3.047
2	Ankara	623	Ankara	541
3	Bursa	608	Bursa	435
4	Kocaeli	506	Kocaeli	420
5	İzmir	347	İzmir	297
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
	Toplam	7.477	Toplam	7.033

Kaynak: TÜİK, Nüfus İstatistikleri

1.2. Sağlık

Kamu ve Özel Hastane Yatak Sayısı

YIL	Toplam		Kamu		Özel	
	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı
2004	3	155	3	155	-	-
2005	3	155	3	155	-	-
2006	3	155	3	155	-	-
2007	3	155	3	155	-	-

Sağlık Personeli Sayısı

YIL	Uzman hekim	Pratisyen hekim	Diş hekim	Sağlık memuru	Hemşire	Ebe
1995	12	71	6	71	86	138
1996	6	68	5	83	90	120
1997	13	67	7	82	114	102
1998	7	76	7	81	132	118
1999	18	95	6	78	131	106
2000	13	67	7	87	102	102
2001	10	76	5	58	79	88
2002	18	90	3	58	72	68
2003	11	73	9	52	75	65
2004	21	51	9	99	97	83
2005	31	49	15	124	112	85
2006	36	66	11	130	92	76

Onbin Kişiyeye Düşen Uzman Hekim Sayıları

YIL	Ardahan	TRA2	Türkiye
2000	0,97	0,94	5,61
2009	3,98	3,04	7,96*

*2008 yılına ait değerdir.

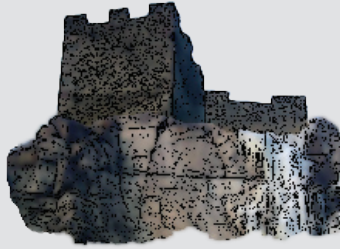
Kaynak:TÜİK,Bölgeselstatistikler

İlçelere Göre Yeşil Kartlı Kişi Sayısı, 2010

	Yeşil Kartlı Kişi Sayısı	Nüfusaoranı(%)
Toplam	32.408	29,96
Merkez	9.569	23,65
Çıldır	2.971	27,43
Göle	11.336	37,55
Hanak	3.992	38,58
Posof	1.353	15,65
Damal	3.187	45,68

Kaynak: http://ykart.saglik.gov.tr:8888/ykbs/ykbs_ilceaktif.jsp

1.3. Kùltür

Tescilli Yapıların Sayısı, 2009

	Sivil Mimarlık Örneği	Dinsel Yapılar	Kùltürel Yapılar	İdari Yapılar	Endüstriyel ve Ticari Yapılar	Anıt ve Abideler
Ardahan	12	24	15	4	-	1
TRA2	260	91	77	50	14	6

	Doğal Yapılar	Askeri Yapılar	Mezarlıklar	Şehitlikler	Kalıntılar	Toplam
Ardahan	-	21	19	11	7	114
TRA2	5	95	56	40	16	710

Kaynak: TC Kùltür ve Turizm Bakanlığı resmi sitesi.

1.4. Eğitim

Nüfusun Eğitim Durumu (%), 2009

DURUM	Ardahan	TRA2	Türkiye
Okuma yazma bilmeyen	13,72	20,01	9,18
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	9,93	15,83	6,37
İlkokul mezunu	36,87	27,51	36,62
İlköğretim /Ortaokul mezunu	19,34	17,86	18,03
Lise veya dengi okul mezunu	15,51	14,41	20,52
Yüksekokul veya fakülte mezunu	4,38	4,10	8,54
İlköğretim Okullaşma Oranı	93,68	95,28	96,5
Ortaöğretim Okullaşma Oranı	62,00	39,52	58,52

15 Yaş Üstü Kadın ve Erkeklerin Eğitim Durumu (%), 2009

	Ardahan		TRA2		Türkiye	
	E	K	E	K	E	K
Okuma yazma bilmeyen	5,54	22,58	8,70	32,51	3,65	14,71
Okumayazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	8,84	11,18	14,54	17,46	5,12	7,64
İlkokul mezunu	36,74	36,54	29,97	23,59	35,42	37,37
İlköğretim mezunu	16,50	14,44	17,81	12,15	13,75	11,56
Ortaokul veya dengi okul mezunu	5,70	2,05	4,04	1,79	7,06	3,92
Lise veya dengi okul mezunu	20,79	9,93	19,32	9,39	23,99	17,21
Yüksekokul veya fakülte mezunu	5,53	3,14	5,26	2,95	10,15	7,04
Yüksek lisans mezunu	0,32	0,11	0,28	0,14	0,67	0,45
Doktora mezunu	0,03	0,02	0,08	0,03	0,19	0,11

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları, 2008-2009

	İlköğretim	Ortaöğretim (Genel)	Ortaöğretim (Meslek/Teknik)
Ardahan	20	26	55
TRA2	28	30	22
Türkiye	24	21	18

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

İlköğretim Öğrenci Sayıları

	2008-2009			2009-2010		
	Toplam	E	K	Toplam	E	K
Toplam	16.835	8.690	8.145	12.757	6.649	6.108
Merkez	6.209	3.225	2.984	4.767	2.465	2.302
Çıldır	1.519	770	749	877	457	420
Damak	1.169	607	562	1.121	599	522
Göle	5.435	2.829	2.606	4.038	2.118	1.920
Hanak	1.494	752	742	1.454	746	708
Posof	1.009	507	502	500	264	236

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı

Ardahan Üniversitesi Fakülteleri ve Enstitüleri

Birim	Adet
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	1
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	1
Meslek Yüksekokulu	1
Sağlık Yüksekokulu	1
İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi	1
Sosyal Bilimler Enstitüsü	1
Fen Bilimleri Enstitüsü	1
Araştırma ve Uygulama Merkezi	2

Kaynak: www.ardahan.edu.tr

Ardahan Üniversitesi Akademik Personel Dağılımı

Unvan	Ardahan	TRA2
Prof.Dr.	5	55
Doç.Dr.	1	38
Yrd.Doç.Dr.	14	211
Öğr.Gör.	33	172
Arş.Gör.	52	367
Okutman	11	70
Uzman	1	17
Toplam	117	930

Ardahan Üniversitesi Öğrenci Dağılımı

Birimi	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	TOPLAM
	ÖRGÜNÖĞRETİM		İKİNCİ ÖĞRETİM		
İnsani Bilimler Fakültesi	360	114	261	213	474
İktisat Fakültesi	283	231	325	189	514
GENEL TOPLAM	643	345	386	402	988

Kaynak: Ardahan Üniversitesi Rektörlüğü, Ocak 2011

2. EKONOMİK YAPI

2.1. Hayvancılık

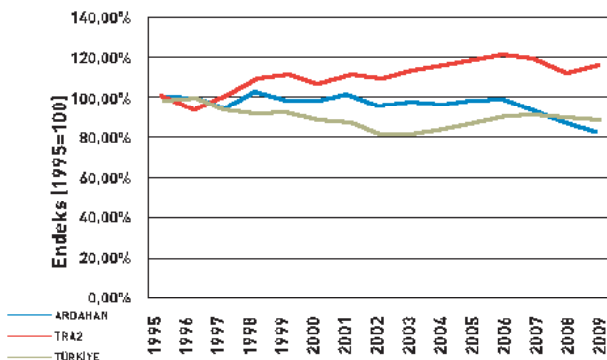

Büyükbaş Hayvan Varlığı

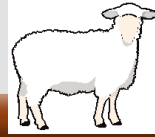
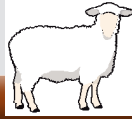
YIL	Ardahan	TRA2	Türkiye
1995	261.170	816.650	12.044.000
1996	260.370	766.730	12.121.000
1997	250.080	830.140	11.379.000
1998	265.470	889.220	11.207.000
1999	256.030	906.630	11.219.000
2000	257.170	871.040	10.907.000
2001	267.010	908.460	10.686.000
2002	249.284	891.964	9.924.575
2003	254.856	921.094	9.901.458
2004	252.618	947.273	10.173.246
2005	256.166	967.245	10.631.405
2006	260.052	984.557	10.971.880
2007	245.176	965.609	11.121.458
2008	231.003	915.781	10.946.239
2009	214.919	945.011	10.811.165

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

Ardahan, TRA2 ve Türkiye büyükbaş hayvan sayıları endeksi

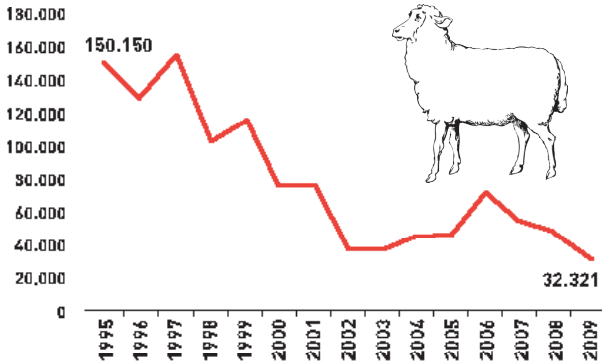
Küçükbaş Hayvan Varlığı 1995 - 2009

YIL	Ardahan	TRA2	Türkiye
1995	150.150	2.919.470	42.902.000
1996	128.890	2.703.500	42.023.000
1997	154.820	2.709.300	38.614.000
1998	100.880	2.928.130	37.492.000
1999	116.190	3.036.680	38.030.000
2000	75.630	2.973.080	35.693.000
2001	76.660	2.811.640	33.994.000
2002	37.503	2.739.674	31.953.800
2003	36.895	2.707.991	32.203.214
2004	45.530	2.602.388	31.811.092
2005	45.805	2.488.406	31.821.789
2006	71.327	2.391.064	32.260.206
2007	54.331	2.348.588	31.748.651
2008	48.964	2.093.797	29.568.152
2009	32.321	1.772.484	26.877.793

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

Küçükbaş hayvan varlığı, 1995-2009

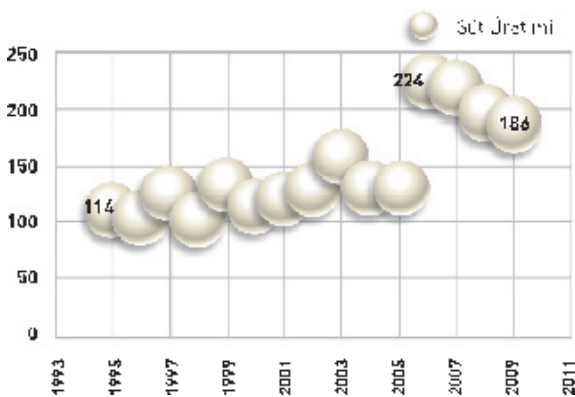

Süt Üretimi

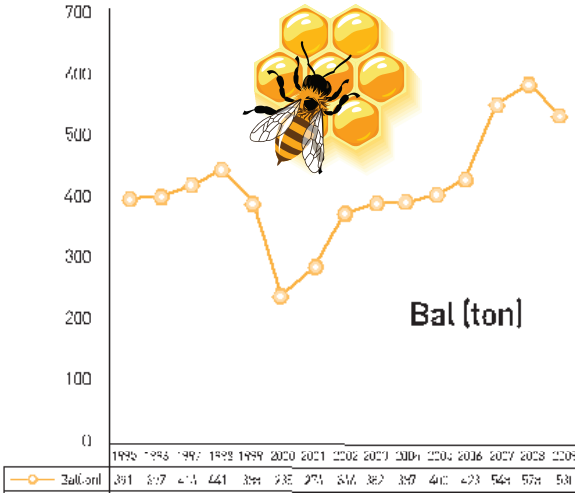
YIL	TOPLAM SÜT (ton)	İneksütü (ton)	Manda sütü(ton)	Koyun sütü(ton)	Keçi sütü (ton)
1995	113.619	110.072	998	2.290	259
1996	106.964	104.162	926	1.566	310
1997	127.255	124.025	192	2.877	161
1998	103.843	101.416	232	2.125	70
1999	134.628	132.412	205	1.864	147
2000	116.337	114.802	257	1.198	80
2001	122.790	121.224	257	1.226	83
2002	129.636	128.844	27	746	19
2003	158.667	157.801	27	814	25
2004	131.511	130.312	20	1.145	34
2005	132.594	131.391	17	1.155	31
2006	223.502	220.593	15	2.748	146
2007	218.850	217.314	12	1.476	48
2008	197.516	196.179	12	1.287	38
2009	186.255	185.228	8	990	29

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

Süt Üretimi, 1995-2009 (bin ton)

Bal Üretimi, 1995-2009 (bin ton)

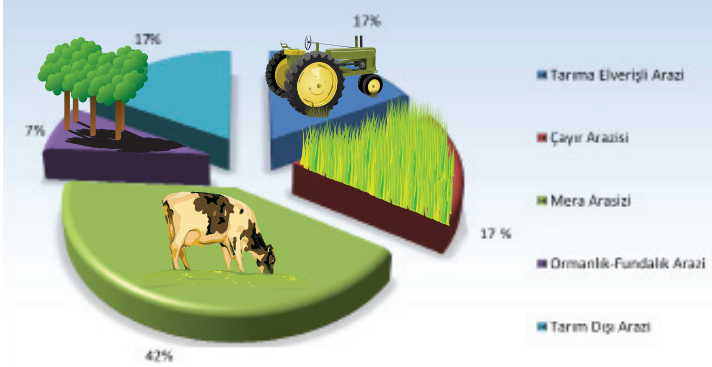

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

İlekojijyapısı,zenginflorayapısıveışgücüolanaklarıbakımındanbüyükbirarıklıkpotansiyeline sahiptir.Yaklaşıkolarak1000çeşitnektarvepolenkaynağıbitkiyesahipolanArdahan'daenaz 100.000arıkolonisinineekonomikfaaliyetgösterebileceğibirkapasitemevcuttur.AyrıcaKafkas arısınaarılarındaülkegenelindenveülkedışındanbüyükbirtalepbulunmaktadır.Buavantajları üretimlerde destekleyerek,ülkeveilekonomisinebüyükbirkatmadeğeryaratabilmeimkânı bulunmaktadır.

2.2. Tarım

Arazi Kullanımı

Kaynak: Ardahan İl Tarım Müdürlüğü web sitesi, 2011 (14.01.2011)

Tarım Alanları Varlığı 2005-2009

	ToplamAlan (dekar)	Ekilen TarlaTlanı (dekar)	Nadas Alanı (dekar)	SebzBahçeleri alanı(dekar)	Meyve Alanı (dekar)
2005	422.280	406.970	12.500	1.240	1.570
2006	417.206	401.286	12.500	1.770	1.650
2007	711.511	610.534	99.046	281	1.650
2008	697.425	591.874	103.679	280	1.592
2009	712.615	609.231	102.412	250	722

Kaynak: TÜİK, Tarım İstatistikleri

2.3. Millî Gelir

Kişi Başına Gayrisafi Yurtiçi Hasıla, 2001

	GSYİH Göstergeleri (ABD Doları)	Bölge/Türkiye (%)
Ardahan	842	39
TRA2	730	34
Türkiye	2146	100

Kişi Başına Gayrisafi Katma Değer

Kişi Başına Gayrisafi Katma Değer (ABD Doları)

YILLAR Bölge	2004	2005	2006
TRA2	2.089	2.543	2.684
Türkiye	5.102	6.185	6.684

Kaynak: TÜİK, Karşılaştırmalı Bölgesel İstatistikler, Ulusal Hesaplar

2.4. Dış Ticaret

İhracatın Yıllara Göre Dağılımı (Milyon ABD Doları)

YIL	Ardahan		TRA2		Türkiye	
	İhracat Miktarı	Değişim Oranı %	İhracat Miktarı	Değişim Oranı %	İhracat Miktarı	Değişim Oranı %
2002	0,2		26		36.059	
2003	0,2	- 18	37	46	47.253	31
2004	0,3	44	60	61	63.167	34
2005	0,3	17	73	21	73.476	16
2006	0,2	- 44	83	14	85.535	16
2007	0,0	- 100	154	86	107.272	25
2008	1,4	-	139	-10	132.027	23
2009	1,9	39	126	-9	102.129	-23

İhracatçı Firma Sayısı

	2001	2009	2001-2009 Değişim Oranı (%)
Ardahan	3	3	0
TRA2	108	137	26,85
Türkiye	28.909	48.143	66,53

Kaynak: DTM - illere Göre İhracat İstatistikleri 2001-2009,

2.5. İş İstatistikleri

Sektörlerin Bölgesel Gayrisafi Katma Değer İçindeki % Payı

YIL	Türkiye			TRA2		
	Tarım	Sanayi	Hizmet	Tarım	Sanayi	Hizmet
2004	10,7	28,0	61,3	34,5	11,9	53,7
2006	9,4	28,2	62,4	27,9	14,0	58,0

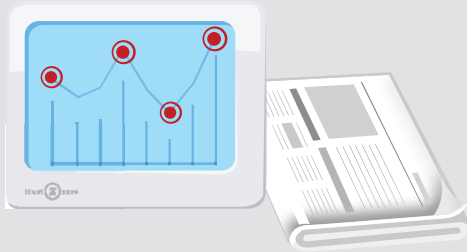
Kaynak: TÜİK, Karşılaştırmalı Bölgesel İstatistikler, Ulusal Hesaplar

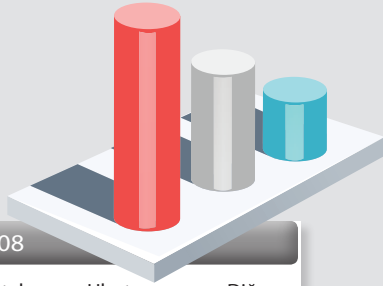
Kamu Yatırımları Sektörel Dağılımı (Bin TL), 2009

Bölge	Tarım	Madencilik	İmalat	Ulaştırma Haberleşme	Turizm
Ardahan	4.701	0	0	3.360	0
TRA2	42.490	1.343	50	25.735	160
Türkiye	3.049.354	931.000	301.790	8.590.658	148.768

Bölge	Konut	Eğitim	Sağlık	Diğer Kamu Hizmetleri	Toplam
Ardahan	300	11.745	0	662	20.768
TRA2	13.034	74.371	22.000	20.388	200.021
Türkiye	137.762	3.467.719	1.745.777	6.270.750	27.458.727

Kaynak: DPT - Kamu Yatırımları - Veri ve Analizler - İl Bazında Yatırımlar

İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayıları, 2008

Bölge	İmalat	Toptan perakende ve ticaret	Otel, lokanta ve kahvehane	Ulaştırma, depolama ve haberleşme	Diğer faaliyetler
Ardahan	229	1.461	384	1.019	340
TRA2	1.837	13.887	2.626	10.398	3.853
Türkiye	446.393	1.391.995	284.905	607.033	521.282

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı, www.gib.gov.tr

Kredilerin İllere ve Bölgelere Göre Dağılımı (Milyon ABD Doları)

Bölge	2002			2009		
	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam
Ardahan	0,3	2,2	2,5	30,8	61	91,8
TRA2	11,6	20,1	31,8	134,9	513,4	648,3
Türkiye	3.435	28.661,8	32.097,4	17.471,6	237.624,7	255.096,3

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği Sitesi - Banka ve Sektör Bilgileri, İstatistik Raporlar

2.6. Vergi İstatistikleri

Beyanname Sayısı ve Tahakkuk Eden Gelir Vergisi (Bin TL)

BÖLGE		2007	2008	2009	2007-2009 DeğişimOranı(%)
Ardahan	Beyanname Sayısı	1.270	1.283	1.224	- 3,6
	Tahakkuk Eden Gelir Vergisi	1.767	1.838	1.706	- 3,5
TRA2	Beyanname Sayısı	9.906	10.214	10.743	8,4
	Tahakkuk Eden Gelir Vergisi	12.515	12.828	13.990	11,8
Türkiye	Beyanname Sayısı	1.628.370	1.659.448	1.677.499	3,0
	Tahakkuk Eden Gelir Vergisi	4.246.951	4.750.352	5.080.998	19,6

Beyanname Sayısı ve Tahakkuk Eden Kurumlar Vergisi (Bin TL)

BÖLGE		2007	2008	2009	2007-2009 DeğişimOranı(%)
Ardahan	Beyanname Sayısı	145	510	175	20,7
	Tahakkuk Eden Kurumlar Vergisi	542	4.083	524	- 3,3
TRA2	Beyanname Sayısı	1.953	41.988	2.209	13,1
	Tahakkuk Eden Kurumlar Vergisi	8.340	811.437	8.572	2,8
Türkiye	Beyanname Sayısı	542.296	559.914	572.149	5,5
	Tahakkuk Eden Kurumlar Vergisi	16.371.107	16.978.548	22.274.157	36,1

Kaynak: www.maliye.gov.tr

2.7. İller Arası Rekabetçilik Endeksi

Genel Endekste Sırası	77
Endeks Değeri	7,02
Beşeri Sermaye ve Yaşam Kalitesi Endeksi Sıralaması	81
Markalaşma Becerisi ve Yenilikçilik Endeksi Sıralaması	81
Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Endeksi Sıralaması	26
Erişilebilirlik Endeksi Sıralaması	79

Genel Endekste Sırası		
SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde Genel Endeks Bazında Sırası
1	İstanbul	84,04
2	Ankara	48,58
3	İzmir	42,23
4	Kocaeli	36,24
5	Bursa	35,61
⋮	⋮	⋮
77	Ardahan	7,02

Beşeri Sermaye ve Yaşam Kalitesi Endeksi Sıralaması

SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde Beşeri Sermaye ve Yaşam Kalitesi Alt Endeksi Bazında Sırası
1	Ankara	66,88
2	İstanbul	61,19
3	Eskişehir	47,19
4	İzmir	40,24
5	Antalya	33,69
⋮	⋮	⋮
81	Ardahan	2,58

Markalaşma Becerisi ve Yenilikçilik Endeksi Sıralaması

SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde MarkalaşmaBecerisi veYenilikçilik Alt Endeksi Bazında Sırası
1	İstanbul	100
2	Ankara	25,5266
3	Bursa	21,8101
4	Konya	16,4497
5	Kayseri	16,3068
⋮	⋮	⋮
81	Ardahan	0,0011

Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Endeksi Sıralaması

SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Alt Endeksi Bazında Sırası
1	İstanbul	87,62
2	İzmir	38,99
3	Ankara	36,32
4	Kocaeli	34,21
5	Bursa	29,44
⋮	⋮	⋮
26	Ardahan	19,18

Erişilebilirlik Endeksi Sıralaması

SIRALAMA	İL	2008-2009 Endeksi'nde Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Alt Endeksi Bazında Sırası
1	İstanbul	87,33
2	İzmir	78,39
3	Tekirdağ	75,90
4	Kocaeli	68,56
5	Ankara	65,58
⋮	⋮	⋮
79	Ardahan	6,34

Kaynak: URAK; İller Arası Rekabet Endeksi, 2008-2009

2.8. Turizm

Konaklama Tesis Sayıları

BÖLGE	Turistik Belgeli Tesis Sayısı	Belediye Belgeli Tesis Sayısı	Turistik Belgeli Tesislerin Yatak Kap.	Belediye Belgeli Tesislerin Yatak Kap.
Ardahan	2	23	124	805
TRA2	23	59	2.568	2.673

Kaynak: İl Turizm Müdürlüğü, 2009

Konaklama Tesislerinde Tesise Giriş ve Geceleme Sayısı

YIL	TESİSE GELİŞ			GECELEME		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2003	3.116	12.988	16.104	3.827	22.064	25.891
2008	1.328	11.307	12.635	3.350	13.933	17.283

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı

Turistik Değerler

ADI	AÇIKLAMA
Ardahan Kalesi	İlkinşaeuvresikesinolarakbilinmeyenArdahanKalesi'nin, SelçuklulartarafındanyapıldığıveOsmanlıdevrinde sürekli olarak kullanıldığı bilinmektedir.
Çıldır Gölü	VanGölü'nden sonraDoğuAnadoluBölgesi'nin en büyük gölüdür. Adası, kuşlarıve balıkları ile ayrı bir güzelliğe sahiptir. Gölyüzeyinin kıyılarındabuzlakaplanması ile birlikte, insanların burada atkızaklarıyladolaşmasıve buzları kırarak balık tutmaları ilginç görünümler oluşturmaktadır.
Aktaş (Hozapın) Gölü	Çıldır ilçesi ile Gürcistan ülkesi sınırları arasında olup, ülke sınırı çizgisi gölü ikiye ayırmaktadır.
Atatürk Silueti	Damaldağları nyanısı siluetheryıl 15 Haziran-15 Temmuz arasında Karadağ yamaçlarında güneş batarken dağın yamacında bulunandereyatağının bir tarafının gölgeside diğer tarafın ayansımaktadır ve tamamı doğa olarak Ulu Önder Atatürk'ün siluetini oluşturmaktadır.

Turistik Değerler, devamı

ADI	AÇIKLAMA
Kura Nehri Kanyonu	İl merkez tarihi Ardahan Kalesi civarında başlayıp, il ve ilke sınırına kadar yaklaşık 90 km uzunluğundadır.
Ardahan Ormanlar	Merkez ilçede Yalnızçam Dağları'nın 2000-2500 m arasındaki kuzey ve doğu bakılı yamaçlarında, Hanak ilçesinin 2000-2300 m arasındaki kuzey bakılı yamaçlarında, Göle ilçesinin 2100-2600 m arasındaki kuzey ve doğu bakılı yamaçlarında 1000 ha ile 2000 ha arasında değişik çaplı parçalar halinde yer almaktadır.
Bülbülhan ve Botanik Yaylası	İl merkezinde 15 km uzaklıkta Yalnızçam dağlarının nüzlerinde bulunan eşsiz güzelliklere sahip Bülbülhan Yaylası ilin Doğu Karadeniz Bölgesi'ne açılan penceresi konumundadır.
Posof Ormanları	Posof Havzası'nda 1500-2400 m arasındaki herbaki yamaçlarda parçalı, karışık ve saormanlar oluşmaktadır. Ayrıca Türkiye'nin en büyük Huş meşceresi nesahiptir.
Yalnızçam Yaylası	İl merkezine 15 km mesafede bulunan ve Yalnızçam köyünün kuzeybatısında yer alan Yalnızçam Yaylası eşsiz bir tabiat zenginliğine sahiptir.
Göle Okçuoğlu Yaylası	Köroğlu Dağı'nın eteklerinde yer alan Okçuoğlu Yaylası kayak sporları için çok uygun bir konuma sahiptir.
Akçakale Adası	Akçakale Adası Çıldır Gölü içerisinde 2200 m 2 lik bir alana sahiptir. Ada üzerinde bulunan alıntılar buradaha önce bir yerleşiminin bulunduğunu göstermektedir. Ada doğal güzelliklerinin yanı sıra birincidece de arkeolojik sit alanıdır.

2.9. Ulaştırma

Motorlu Taşıt Sayısı

Yıllar	Otomobil	Minibüs	Otobüs	Kamyonet	Kamyon	Motosiklet	Traktör
2001	1.400	626	30	207	276	44	1.959
2002	1.424	621	31	210	273	44	2.136
2003	1.463	705	38	247	311	46	2.426
2004	1.456	629	34	301	435	21	2.651
2005	1.593	686	35	422	459	25	3.202
2006	1.723	693	39	557	472	73	3.860
2007	1.753	698	39	651	466	97	4.286
2008	1.888	679	37	764	454	128	4.743
2009	2.031	682	39	935	467	171	5.012
2010	2.279	742	50	1.255	481	197	5.442

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler (2010 verilerine Aralık ayı dâhil değildir.)

Tasarım:

fikrialem

ANKARA

Cinnah Caddesi Güneş Sokak 17/2 Çankaya

T|+90 312 466 20 10 F|+90 312 466 20 01

İSTANBUL

Akatlar Mah. Hare Sokak No: 16 Beşiktaş

T|+90 212 284 84 20 F|+90 212 279 91 67

www.fikri-alem.com.tr

Baskı:

DUMAT OFSET

Tel: 0312 278 82 00